

ekmek ve gül

DÜŞÜN Kİ SAVAŞ GEÇMİŞİN MALI

Gemi aynıysa herkes dikkatli olsun!

3

Ev kadınlarının 'hayat pahalı' ayaklanmaları

6

Yerli ve milli şiddet!

17

Ailenin Karanlık Yüzü: Ensest

18

VE BARIŞ TAŞIYOR GELECEKTEN

SOLANLA DOĞANA AYNI DALDAN YÜRÜR SU

Meşgul insanın yılbaşısıdır Eylül, zoru bilen, zorlukla baş etme derdinde olanın yeni yılıdır... Okul başlar, iş başlar, kışlık hazırlıkları başlar, kurslar başlar, yardım için, iş için, kurs için kurum başvuruları başlar... Başlar da başlar... Yeni başlangıçlar Ocak'ta değil, Eylül'de yapılır...

Omuz üstlerini hafif hafif gıdıklayan esintileriyle, yakıcı yazın ardından tatlı serinliğin adı olurken Eylül, yeşilin ve ama sarımın da renk renk, çeşit çeşididir. Aynı dalda solan yaprakla yeni doğan yaprağın yan yana olduğu canım Eylül, solanla doğanın aynı sudan beslendiğini de gösterişle ders verir...

Öyledir işte; solanla doğana aynı daldan yürür su. Yeniden başlayan, içinde bitenden parçalar taşır hep.

Şimdi yeniden başlıyoruz. Bu sefer belli ki zor bir sene bekliyor hepimizi. Adı henüz tam konulamamış bir krizin öngünlerinde, zaten çok da ferah fersah sürmüyorken yaşamlarımızı, daha da zor olana uyanmak an meselesi. İşimizi kaybetmek, ekmeğimizi küçültmek, çocukların boğazından geçen lokmayı saymak, alacağımız bir şeyi kırk kere düşünmek... Zor. Ama bekleniyor. Zor. Ama eğer solandan yeni doğan için bir özsu çıkarmazsak olacağı bu...

Böylesi zorluk zamanlarında hep içe bakar gözler; kafalar içe çalışır, duygular içe kapanır. Dertler büyürken bileğimizde şakırdayıp duran zorluk zincirlerinin sesinden başka ses duyulmaz olur kulaklarda. Eller hep olmayanı yetirme gayretinde çalışır. Dünya işte o küçücük "içe" sığıştıkça, dönüp duran gerçek dünyada neler olup bittiği daha az anlaşılır olur. Eğer ki solana bakıp "ah vah" etmek için değil, solanın içinde yeniden dirilene can katmak için taşıdığı özsuyla beslenmek için tutmazsak birbirimizin elini... Olacağı bu.

Gelin bu Eylül'ü umudumuzun, azmimizin, gelecek hayalimizin değil, onları solduranların solduğu bir "yeni başlangıca" çevirelim.

Gelin bu Eylül'ü yükü yalnızca bizim sırtımıza bindirip, "aynı gemideyiz" cümleleriyle kaderlerini kaderlerimizin üstüne çiziktirenlerin, bize bir tabiat kanunu gibi "tüm yükü siz çekeceksiniz" diyenle-

rin karşısına dikildiğimiz bir başlangıca çevirelim...

Eylül; barışın tüm dünyada kadın erkek, genç yaşlı, çoluk çocuk hep bir ağızdan söylendiği günle başlar. Ekmek ve Gül'ün bu sayısının kapağındaki umutlu cümle, Bertolt Brecht'in "Çağrı"nın son dizeleridir. Der ki Brecht o şiirinde "Bir tabiat kanunu değildir savaş, / Barışa bir armağan gibi verilmez/ insana:/ Savaşa karşı / Barış için/ Katillerin önüne dikilmek gerek,/ 'Hayır yaşayacağız!' demek..."

Bir armağan gibi vermeyecekler yaşamlarımızı bize... Bize umutla, sağlıklı, güvenle, özgürce ve huzurla yaşanacak bir ömrü vaat ettikleri kadar kolaylıkla vermeyecekler. Vermezler... Barış, o yaşamı sürdürmek için olmazsa olmazlardan olduğundan esirgenip hep insanlıktan. Oysa ki düşünsük savaş geçmişte kalmış, barış ve güzellik taşıyor yaşadığımız günün her anından... Ne güzel olurdu değil mi?

Olurdu. Olur. Olmalı. Olacak. Sen, solanda yeni doğan için bir özsu bulduğunda, dünya içe kapanmadığında, yanındaki kız kardeşinin elini tuttuğunda, dikildiğinde katillerin, vurguncuların önüne ve söylediğinde o umutlu şiirin di-

zelerini; olacak.

Ekmek ve Gül'ün Eylül sayısı, geleceğe baktığında sadece karışık bir tablo görenler için bir "bakma rehberi" oldu. Dört bir yanımızı kötücül analizler, dert arttıran söylemler, neyin neden olduğunu açıklamak yerine daha da kafa bulandıran cümleler sarmışken işin özüne ve çözümüne dair tartışmalar var bu sayımızda. Elbette, tarihin bizim yaşadığımız zorlu dönemlerine benzer dönemlerinde kadınların neler yaptığını, nasıl bir araya gelip, nasıl mücadele ettiklerini anlatan güzel bir tarih yazımız var. Orta sayfamızda da dünya kadınlarının barış mücadelesinin ilham verici örneklerine yer verdik. Geçmişin geleceğe açılan kapılarında bu deneyimler hepimiz için çok öğretici olacak. 10 Ekim Katliamında yitirdiğimiz Elif Kanlıoğlu'nun annesi Öznur'un mektubu ise bu deneyimlerin üstüne bugünün gerçeklerini ve barışa susamışlığımızın yalnızca bir duygu değil bir mecburiyet olduğunu da ortaya koyuyor. Bu ayın filmi ise Suriye'de devam eden savaşın ilk günlerinden bir kadın hikayesi sunan *Insyriated*.

Anlamak, baş etmenin, yok etmenin önemli bir aracı. Tam da bu nedenle kavram tartışmaları yapmaya çalışıyoruz dergimizde. Bu sayımızın irdelenen kavramı "homofobi"; önümüzdeki sayılarda hangi kavramlara birlikte bakalım isterseniz bize yazabilirsiniz. Kitap tanıtımımız ise şiddetin en can yakan biçimlerinden biri olan enseste ilişkin önemli bir kaynak olarak ele alınabilecek bir araştırma olan "Ailenin Karanlık Yüzü: Ensest" kitabına ilişkin.

Mektuplarımız, röportajlarımız ve Eylül'ün en önemli gündem maddelerinden biri olan eğitim sorunlarına ilişkin analiz yazılarımızla dopdolu bir dergi oldu. Solanı gören ama ondan yeni doğacak için özsu taşıyan tüm kadınların elinin altında olsun istiyoruz dergimiz. Dergimizin neşeli kapağını Berna Yangın çizdi, yeni başlangıçlar için capcanlı hissedeceğimiz bir Eylül olsun diye rengarenk... Ona da bir teşekkür borçluyuz.

Gelecek ay görüşürüz!

ekmek ve gül

posta@ekmekvegul.net

İÇİNDEKİLER

Gemi aynıysa herkes dikkatli olsun!.....3	Fulya Alikoç
Krizin faturasını işçilere kesmeye çalışanlara cevap.....5	Adile Doğan
TARİH: 'Hayat pahalı' ayaklanmaları.....6	Müslime Karabatak
Fiyatlar pahalı ama sor bakalım neden!.....8	Kamile Karkuş / Elif Yetigin
Kadınlar ekonominin düzeleceğinden umutlu değil.....8	Eren Sancı / Hilal Kılıç
Eğitimde yıkım işte böyle yapıldı!.....9	Sultan Saygılı
LGS karmaşası ve bazı sorular.....10	Olca Özak
Ayazı bahar eden kadınlar.....11	Çağla Yolaşan
SINIRLARIN ÖTESİNDE: Dünyada barış mücadeleleri.....12	Berivan Balkay / Beste İrem Köse
Hep kötülerin ülkesi olmayacak bu ülke!.....14	Öznur Kanlıoğlu
Savaşın içinde yaşamak: <i>Insyriated</i> 15	Hilal Tok
SAĞLIK: B12'ime baktıracaktım.....16	Uzm. Dr. Senem Aslan
Yerli ve milli şiddet!.....17	Gülşah Kaya
Ailenin Karanlık Yüzü: <i>Ensest</i> 18	Elif Ekin Saltık
Homofobi nedir?.....20	Cihan Çelik / Ali Can
Kurbağayı yanlışlıkla mı öptük?.....21	Evrin Kızgın
MEKTUBUMUZ VAR.....22	
İrlanda'dan Latin Amerika'ya kürtaj mücadelesi.....24	Beste İrem Köse

	Günlük EVRENSEL gazetesinin ücretsiz özel ekidir. Türü: Yaygın süreli Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti. Adına Sahibi: Cemal Dursun Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat Sorumlu Yazışları Müdürü: İsmail Cem Şimşek	Yönetim Yeri: Adres: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL Tel: 0850 302 20 67 Fax: 0212 654 15 04	Dağıtım: Demirören Dağıtım AŞ Baskı: SM Matbaacılık Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sokak. No:10 (A Blok) Yenibosna-Bahçelievler / İSTANBUL Tel: 0 212 654 94 18
--	--	---	---

Fulya ALIKOC

Yıl 1905. Rusya ile Japonya arasında süregiden bir savaş var. İki imparatorluk da Mançurya ve Kore'ye hakim olmak istiyor. Rus donanmasının en kıdemli, en deneyimli subayları ve askerleri Pasifik'e gönderilmiş. İmparatorluk kıyılarında en deneyimsiz subaylar kalmış, filolar kötü yönetiliyor.

Rus çarı savaşı kaybediyor; bütün fatura köylülere ve işçilere çıkarılıyor. Köylüler isyanda, işçiler grevde, askerler kazan kaldırıyor! Halklar "Rusya hapishanesi"ne karşı ayağa kalkmış ulusal haklarını talep ediyorlar.

Aylardan haziran. (Yine bir haziran!) Suya değen yüzeyinde uzunluğu 113 metre, su üstünde uzunluğu 115 metre, genişliği 22 metre civarında, 8 metreye kadar su çeken bir savaş gemisi Karadeniz'de, Ukrayna kıyılarına yakın. 18 subay, 700'ü aşkın tayfası var.

27 Haziran sabahı, tayfanın önüne çürümüş etten yapılmış borş çorbası konuyor. İçinde kurtçukların yüzdüğünü gören tayfa çorbayı içmeyi reddediyor. Geminin kaptanı ve kıdemli subaylar elebaşı olarak gördükleri için infaz emri veriyor, ancak uzun süredir Karadeniz filosunda örgütlenen sosyalistlerin çağrısıyla askerler infazı gerçekleştiriyor. Güvertede başlayan ayaklanmanın sonunda 7 subay ölüyor, geri kalanlar da gemi hapishanesinde nezaret altında alınıyor. Geminin dümeni tayfanın eline geçiyor. Bir süredir grev ve isyanların sürdüğü Ukrayna'nın liman kenti Odessa'ya kızıl bir bayrakla yanan gemiyi teslim almaya ya da batırmaya gönderilen üç çarlık gemisi de isyana katılıyor. Tüm Rusya donanmasını, kıyı kentlerini Çarlığa karşı ayaklandıran, nihayetinde monarşiye büyük bir darbe vurularak 1906 anayasasının hayata geçmesinde önemli bir rol oynayan bu gemideki 11 günlük isyan, daha sonra 'devrimci bir ordunun ilk nüvesi' olarak görülecek.

AYNI GEMİ TERANESİ

Şimdi, bundan 113 yıl önce, üstelik Türkiye'de değil başka bir memlekette, üstelik karada değil deniz üstünde gerçekleşmiş bir isyanı hatırlamak neden? Nerede yaşandığından bağımsız, hangi dilde emir verildiğinden ya da hangi dilde isyan edildiğinden bağımsız... Toplumun ezenler ve ezilenler olarak bölündüğü yer herde geçerli bir hakikati hem ezenlere hem ezilenlere anımsatmak için: Fabrika patronlarının, tüccarların ve büyük toprak sahiplerinin ve de onların çıkarına ülkeyi savaşa sürükleyen Çarlığın silahlı koruyucusu o subaylar ile ezilen köylünün, sömürülen işçinin, hane içerisindeki emeği karşılıksız kalan kadınların çocukları olan o tayfa AYNI GEMİDEYDİLER! Potemkin

Gemi aynıysa herkes dikkatli olsun!

Zırhlı'sı'ndaki bu isyan ve isyanın tetiklediği devrimci dalga, sömürülenler ile sömürülenlerin aynı gemide olmasının her zaman sömürülenler lehine sonuçlanmadığının en çarpıcı örneklerinden biri. Hayatın belki de en yalın, ama üzeri en çok örtülen gerçeği: Aynı gemide olsalar da en güzel yemekleri mideye indirenlerle kurtuluşa uğrayan tayfa arasında 'gemi'si aynı değildir!

Misal, Türkiye'nin en zengin aile şirketlerinden birinin, Sabancı Holding'in yöneticisi Güler Sabancı. Adanalı, 63 ya-

şında. Birçok ödül almış. Türkiye Sanayicileri ve İşadamları Derneği'ne (TÜSİAD) üye olan (1984) ve hatta yönetim kuruluna giren ilk kadın (1987). Avrupalı sanayicilerin yuvarlak masası ERT'nin ilk ve tek kadın üyesi. Amerika'da yayınlanan en eski ekonomi dergilerinden biri olan Fortune dergisinin 2013'te yayınladığı "Dünyanın En Güçlü 50 İş Kadını" listesinde ikinci sırada. Hem kadın olup hem de iş dünyasında bu kadar başarılı olduğu için ödüle doymuyor; paraya para demiyor. Tüm bu özelliklerinin yanısıra öyle

Elin baltasıyla ağacınızı keserseniz, hem baltadan olursunuz hem ormanınızdan. İşte "döviz terörü" dedikleri bu! "Biz batırdık, siz boğulun!" diyorlar, "milli" seferberliğe çağırıyorlar.

de zeki bir kadın ki! Zira, yeni ekonomi bakanı Berat Albayrak'ın sunduğu 'Yeni Ekonomi Yaklaşımı' modelinin derinliğini hemencecik kavrayıp, Eylül ayında açıklanacak detaylara gerek duymadan Berat Bey'e tam güven notu veriyor. Neden? Çünkü Berat Bey ile arasında "vergi yapılandırması"na dayalı bir "dostluk" var. Zira, Güler Sabancı'nın 9 milyonluk vergi borcunun yüzde 92.8'i silindi. Yani Güler Hanım 9 milyon yerine 650 bin ödeyecek. Yine Sabancıların Suzan 10 milyon yerine 750 bin, Exsa Export 350 milyon yerine 14.5 milyon lira ödeyecek.

SİZİN BORÇLARINIZ DA SİLİNDİ Mİ?

Son 10-15 yıldır, konut, araba ya da ihtiyaç kredisi çekmeyen kalmamıştır. İçinizde mutlaka üniversite okurken öğrenim kredisi çekenler de vardır. Hiç kredi çekmediyseniz kredi kartı kullanmışlığınız ve birikmiş borçlarınız mutlaka vardır. Hatta belki icra ve haciz memurlarıyla uğraşmıştırsanız birçoğunuz. Gelir, çevre, çöp, motorlu taşıt, ıvır zıvır vergisi ödeyememiş, borçlanmışsınız. Yeni bir "vergi yapılandırması"na daha geride bıraktık. Sizin borçlarınızın yüzde kaçını silindi?

Gelin çok basit bir matematik yapalım. Geçen yıl 1 Eylül'de dolar 3.45 TL, asgari ücret 1404 TL idi. Bugün dolar 6.45 kabul edelim, asgari ücret 1603 TL. Yani geçen yıl 1 Eylül'de asgari ücret 407 dolarmış, bu yıl 248 dolar! Asgari ücrete 200 lira zam yapıldığı halde, yüzde 40 değer kaybetmiş! Şimdi soralım; bugüne dek 226 lirası vergi olan ve ekim ayından itibaren ödeyeceği aylık gelir vergisi 302 liraya çıkacak olan asgari ücretli ile Güler Hanım aynı gemide mi?

Sevran Arlı, 35 yaşında, işçilerin 12 saat çalıştırıldığı Bingöl Kalehan Barajı yapımı sırasında 30 metreden düşerek can verdi. Ramazan Dağdelen, Palu-Genç-Muş demiryolu inşaatında tünel göçüğünün altında kalıp hayatını kaybetti. Samsun'da Eti Bakır İşletmesinde 300 liralık platform yapılmadığı için amonyak tankının çökmesi sonucu 6 işçi öldü. Adana Kozan'da baraj inşaatında patlayan kapak yüzünden ölen 10 işçinin 5'inin cesedi dahi bulunamadı. Liste uzar gider... Hepsi de Cengiz Holding bünyesindeki inşaat şirketinin işçileriydi. Tüm bu iş cinayetlerinde 3 kuruş kazanmak için can

→ veren işçiler, onların ana babaları, eşleri, çocukları, 422 milyon liralık vergi borcunun tamamını silinen Cengiz İnşaat ile aynı gemide mi?!

AMERİKA'YA DİKLENMEKİMİŞ, YERSENİZ!

Şimdi, dün ihalelerde rakip gibi görünen şirketler, dün meydanlarda birbirine demediğini bırakmayan AKP'si, CHP'si, MHP'si, İYİ Parti'si, hepsi yan yana arz-ı endam ediyorlar, "Aynı gemideyiz!" diyorlar. Amerika'nın "Yeni Türkiye'ye savaş açtığını" söylüyorlar. İkinci bir 'Kurtuluş Savaşı' verildiğini iddia ediyorlar.

Türkiye halkları, sağcısı solcusu fark etmez, Türkiye'nin emekçileri ezelden beri Amerika'yı sevmez. İster anti emperyalist bir bilinçle olsun, ister "yurdunu sömürüp kukla gibi oynatmak isteyen gâvur bir devlete" karşı bir sezgisel bir koruma duygusu. Vietnam, Kore, Irak, Afganistan, Suriye... Türkiye emekçilerinin belleğinde Amerika'nın müdahalesinden hayır gelmeyeceği sağduyusunun yeri sağlamdır. Bu sağduyu suistimal ediliyor.

"Milli" bir yalanla "evrensel" bir gerçek gizlenmeye çalışıyor: Patronlar ve onların çıkarlarına göre devleti yöneten siyasetçiler, Türkiye'nin başta Amerika olmak üzere dış ülkelere bağımlı olmasının başlıca sorumlusudur!

Türkiye'de, fabrika, hisse senedi ya da tahvil biçiminde var olan yabancı sermaye varlığı bugün 700 milyar dolar. 2005 yılında yabancı sermaye stoku 63 milyardı. Aradaki süre boyunca sağlanan ekonomik büyüme, aslında yurt içerisinde üretilen değerdeki artışa değil, dövizin ucuz oluşuna dayanan, sanayi ve teknolojiye değil betona gömülen yatırımlarla gerçekleşti. Türkiye, kazancı düşük pistonlu motor, işlenmemiş alaşımsız metaller, tişört gömlek pantolon, az biraz fındık ihraç ederken (ki fındığın 5 dolardan 2 dolara düştüğünü iliştiirelim); fabrikalardaki yüksek teknoloji makinaları, otomasyon ve dijital sistemlerini, tarımda gübresini, tohumunu, zirai ilaçlarını, mazotunu ithal eder hale geldi.

'Yeni Türkiye'de imalat sanayi ve tarımın hammaddelerinin, ara mallarının ve teknolojisinin yüzde 70'i ithal.

Daha da önemlisi son 16 yılda büyüyen ne kadar şirket varsa yabancı sermaye ortaklığıyla büyüdü. Örneğin, Cengiz İnşaat, Avusturya sermayelidir. Sabancı Holding'in yüzde 50-50 ortaklıklarının büyük bir kısmı Güler Hanım'ın liderliğinde gerçekleşmiştir, birçok Avrupa ülkesinden sermaye girişi sağlanmıştır.

16 yıldır bütün devlet ihaleleri döviz üzerinden açılmış, yabancı ve yerli bütün sermaye gruplarına teminatlar, gelir garantileri döviz üzerinden verilmiş.

Kısacası, ucuz mal ihraç edip bol bol yabancı sermaye ithal eden memleketi-

Her milli denildiğinde, rızıktan ve candan fedakarlık yapmaya devam edecek miyiz? Patronların dümeninde su alan bu "milli gemi" batarken boğulacak mıyiz? Yoksa millet, din, dil gözetmeksizin üretenler ve üretirken sömürülenler olarak, yani bir sınıf olarak geminin dümenini ele mi alacağız?

mizde ekonomi tamamen dövizle bağımlı hale getirilmiş. Amerika'da kıvrımdayan doların Türkiye'de fırtınaya dönüşüp gemi batırması da bundan. Döviz karşı bu kadar savunmasız kılınan her ekonominin varacağı yer burası olur, oldu ve oluyor da. Elin baltasıyla ağacınızı keserseniz, hem baltadan olursunuz hem ormanınızdan. İşte "döviz terörü" dedikleri bu! "Biz batırdık, siz boğulun!" diyorlar, "milli" seferberliğe çağırıyorlar.

NE ZAMAN BİRİ 'MİLLİ' DESE...

Şimdi hafızalarımızı bir yoklasak, "milli birlik", "milli seferberlik", "milli şuur", "milli ruh", şimdi de "milli para"... 16 yıldır az mı duyduk milli lafını. Milli dediler; yoksulluğa dayanın dediler.

Milli dediler; asgari ücrete bu kadar zam, azla geçinin dediler. Milli dediler, hak aramayın grev yasak dediler. Milli dediler, devlet elinde ölen çocuklarının kemiklerini isteyen Cumartesi Anneleri'ni dövdüler. Milli dediler, sınırın ötesine savaş açıp çocuklarımızı gönderdiler!

Dün "vatan, millet, sakarya" diyerek sınırın ötesine gönderilen, savaşta ölen askerler ne için öldüler? "50 küsur şehit verdik, Türk müteahhitlere ihale kazandık" diyen Cumhurbaşkanı Başdanışmanı İnur Çevik'in ailesinin şirketi Süleymaniye Havaalanı inşaatından milyonlarca dolar kazansın diye! Ne zaman biri "milli" dese, yoksul çocukları "şehit" oluyor, ihale vakti gelince şehitler küşurata dönüşüyor!

Önce anneler annelere sorsun; her-

kes bir yana, önce kadınlar kadınlarla konuşsun: Ölen evladına "küsurat" gözüyle bakanlarla aynı gemide miyiz?

MİLLİ YOKSULLUK MU, SINIF MÜCADELESİ Mİ?

Her milli denildiğinde, rızıktan ve candan fedakarlık yapmaya devam edecek miyiz? Sanayi üretimi azalıyor, iç ve dış pazarlar daralıyor. Üst üste zamlar, vergiler artacak... Kredi kartları harcamaları kısıtlanacak, "kazandığından çok tüketme" devri bitiyor. Ücretler eriyecek, reel ücretlerle birlikte alım gücü düşecek. Kadının evdeki yükü katlanacak ama çuvala un alınsa, paket paket makarna istiflense, kiloyla salça hazırlanıp, kavanoz kavanoz konserve dizilse, bir bostan sebze kurutup kilere konsa da bertaraf edilemeyecek bir yoksulluk kapıda. Yaklaşan yoksulluğa da "milli" mi diyeceğiz? Milli yoksulluk deyip razı mı geleceğiz?

Şimdiden birçok şirketin kapanacağı, daralmaya gideceği, iflas edeceği belli. İşsizlik kapıda. Birçok yerde ilk önce kadınlar işten çıkarılıyor, çıkarılacak. Ya da bazı sektörlerde özellikle kadınlar işe alınıyor, alınacak. Sigortasız ve daha düşük ücretlerde çalıştırılıyorlar çünkü. Milli işsizlik, milli güvencesizlik deyip sineye mi çekeceğiz?

Eğitim ve sağlık masrafları arşa vardığında, döviz artışı yüzünden ilaçlarını alamayan kanser hastamızı öldüğünde, ölene "milli para şehidi", ölüme "milli tecelli" mi diyeceğiz?

Kısacası, biz patronların dümeninde su alan bu "milli gemi" batarken boğulacak mıyiz, yoksa millet, din, dil gözetmeksizin üretenler ve üretirken sömürülenler olarak, yani bir sınıf olarak geminin dümenini ele mi alacağız?

1905 Potemkin Zırhlısı Ayaklanması'ndan bir bildiriye buraya bırakalım; aynı gemideyse herkes bir okusun:

"Tüm yurttaşlara ve emekçi halka!

Otokrat hükümetin suçları tüm sabrımızı tüketti. Haksızlık karşısında öfkeyle yanan tüm Rusya haykırıyor: Kahrolsun esaretin zincirleri! Hükümet tüm ülkeyi kanda boğmak istiyor ama aklında tutmadığı bir şey var. Bütün askeri birlikler ezilen halkın evlatlarından oluşuyor. Potemkin tayfası ilk kararlı adımı atmış bulunmaktadır. Halkın celdadı olmayı reddediyoruz. Sloganımız, 'Ya tüm Rusya halkına özgürlük ya da ölüm!' Talebimiz, savaşa bir son verilmesi ve derhal genel oy hakkı temelinde kurucu bir meclisin toplanmasıdır. İşte, sonuna kadar savaşa girmeye hazırız amaç budur: Zafer ya da ölüm! Tüm özgür insanlar, tüm işçiler özgürlük ve barış mücadelesinde bizden yana olacaklardır. Kahrolsun

Krizin faturasını işçilere kesmeye çalışanlara cevap:

İSYAN ÇIKAR

Adile DOĞAN
Esenyalı / İstanbul

Doların yükselişi hayat pahalılığını da beraberinde getirdi. Zaten zor geçinen emekçilerin hayatı daha da zorlaştı. Sadece pahalılık değil bu yükseliş birçok kaygıyı da beraberinde getirdi. İlk zamanlar doların yükselişini “Dış güçlerin oyunu bunlar” diyerek açıklayanlar sosyal medyada garip eylemlerle-telefon kırmak, dolar yakmak gibi-protesto edenler için şimdilerde “Bu durum normal bir durum değil”, “Canım bu da iş mi şimdi, parası ödenmiş telefonunu niye kırıyorsun ki?”, “Dış güçler dediklerimizle ticari anlaşmalar halen sürüyor. Cumhurbaşkanı, sadece kamera önünde parmak sallıyor ama bizim bilmediğimiz birçok anlaşma var” demeye başladı.

Durum böyleyken, biz de krizin kadınların hayatına nasıl yansıdığı işçi kadınlarla konuşalım istedik.

‘ÜÇ HAFTADIR PAZAR ALIŞVERİŞİ YAPAMIYORUM’

4 yıldır tekstil işçiliği yapan Nurdan, “İşyerimiz durma noktasında. Haziran-

dan bu yana maaş alamadık. 43 kişinin çalıştığı bir atölyeyiz, asgari ücretle çalışıyoruz. Fazla mesailer olmasa kuru maaşla geçinemiyoruz. Bu bayram kimse çocuklarına bir çorap bile alamadı. Bazı iş arkadaşlarım borç para bularak köylelerine gidip fındık toplayarak biraz para kazanma derdine girdi. Ben 3 haftadır pazar alışverişi yapamadım. Bekliyorum ki eşim maaş alsın öyle alışverişi yapalım. İster inanın ister inanmayın 3 haftadır sadece kahvaltılık yiyoruz” diyerek anlattı halini, ahvalini.

‘DIŞ GÜÇLER DEDİM AMA HEP BİZİM CEBİMİZDEN GİDİYOR’

“İşten atılıyorum diye çok korkuyorum bu ortamda bir de işsiz kalırsak vay halimize” diyor Çiğdem ve başlıyor anlatmaya: “Bu seçim daha hayırlı olacak, güzel günler göreceğiz sanıyordum. Oyumu tereddütsüz AKP’ye verdim. Ama beklentilerimizin altında kaldılar. Büyük bir kriz gelecek belli ama gereken tepki yok. Telefon kırarak yapılan komik eylemlerle bence AKP seçmenini küçük düşürüyorlar. Böyle saçma şey görmedim. Çalıştığım fabrikada çok güzel şeyler söyleyen arkadaşlar var, doğrusu ben

daha çok onlara kulak asıyorum. Ortada bir kriz var ama tutturmışlar ‘dış güçler bizi yok edecek.’ Tamam ben de ilk zamanlar böyle düşünüyordum. Ama baktım her gün bizim cepten gidiyor. Ne alsam zam gelmiş. Evin bütçesi küçüldükçe küçülüyor. Biz evde 3 kişi çalışıyoruz gayet iyiydi durumumuz, fazla borcumuz da yok. Ama buna rağmen ay sonu gelmedi bu ay. Niyetlendik kurban keselim diye onu da yapamadık. Bence mesele vatan değil. Vatan diyerek bizi susturmaya her şeyin faturasını bize ödetmeye çalışıyorlar.”

HEP İŞÇİDEN FEDAKARLIK BEKLİYORLAR!

Geçinebilmek için ek işlere koşturan Sevim ise şöyle anlatıyor: “Birçok fabrika gibi bizim fabrikada da doların yükselmesinden dolayı iş yok. Bazı bölümler neredeyse bir aydır ücretsiz izinde. İki çocuğum var, eşimden ayrımım. Tek başıma evi geçindirmeye çalışıyorum. Ek iş olarak bazen yarım gün bazen tam gün ev temizliğine de gidiyorum. 8 yıldır aynı yerde çalışıyorum, hiç tatil yapmadım. Yasal izinlerimin parasını alıyorum. Çünkü başka türlü mümkün değil geçinemem. Beni ücretsiz izne çıkarmadılar

ama eli kulağında. Sürekli bu kaygılarla işe gidip gelmek çalışmaktan daha yorucu. Bütün bunlara rağmen bizi aptal yerine koymaya çalışıyorlar. ‘Çaldık çıptık memleketi bu hale soktuk’ demiyorlar da yok dış güçler falan diyerek bizi gaza getirmek istiyorlar. Bölüm şefleri gelip fabrikayla ilgili bilgilendirme yaptı, ‘Ülkemiz zor zamanlardan geçiyor. Recep Tayyip Erdoğan gibi bir lideri kışkırtıyorlar. O yüzden bizi dolarla vurmak istiyorlar. Patron bizden sabırlı olmamızı ve fedakarlık yapmamızı istiyor’ dedi. AKP’ye oy veren işçiler en önce tepki gösterdi bu sözlere, ‘Biz bu yalanlara inanmıyoruz. Her şey bize mi zor, bizim patron şu an dünyanın en güzel yerinde tatil yapıyor. Ben köyüme bile gidemedim’ dedi biri. Ondan cesaret alan birçok işçi dile geldi, ‘Maaşlarımız gününde yatmazsa isyan çıkar’ dedik. Bayram öncesi paramızı ve 100 lira bayram harçlığımızı aldık.”

Bu anlatılanlara bakınca; bu zor zamanların faturasını işçilere ödetmek isteyen sermaye ve onun sözcülerinin bu defa işi biraz daha zor görünüyor. Çünkü görünen o ki, emekçiler güç biriktiriyor ve birbirlerini daha iyi anlamaya başlıyor.

EV KADINLARININ 'HAYAT PAHALI' AYAKLANMALARI

1911 Ağustos'unda başlayan ev kadınlarının huzursuzluğu eylemlere dönüştü. Tepesi atan kadınlar her şeyi kırıp döküyor, fiyatları düşürmeyen satıcıları patakliyordu.

Müslime KARABATAK

Eylül ayının ilk saatlerinde, ev kadınları eylem yapıyorlardı: 'Yağ 30 sous (Fransız sikkesi) olmazsa, devrim olur!' Tarih 1911, yer Fransa kuzeyinde Somain komünü. Bu eylemler başka komünlerde başlamıştı, buradan da başka yerlere sıçrayacaktı. Kadınlar, hayat pahalılığına tepkiliydi. Her gün eve eli boş dönmek, çocuklarını doyuramamak canlarına tak ettirmişti. Et çok pahalıydı, süt, yumurta, ekmeğin çaresizlik olmuştu. Pazarlardaki fahiş fiyatlar, açlık ve yoksulluk sonunda bir 'ev kadınlarının grevi' olarak patlak verdi. Fiyatların düşürülmesini ve sabitleşmesini istiyorlardı.

HAYAT NEDEN PAHALILAŞTI?

1910 yazı inanılmaz derecede yağışlıydı, hasat zamanı çıkan ürünler Fransa'nın tüketim ihtiyacının yüzde 25 daha altındaydı. Fiyatlar bir anda fırladı. 1911 ise geçen seneye kıyasla daha iyi başladı ama yaz ayları yine yüzlerin asılmasına neden oldu. Tek damla yağmur yoktu. Bu kez kuraklık yüzünden dereler kurumaya başladı, içme suyu rezervlerinde yeterli su kalmadı. Fabrikalar geçici olarak kapanmaya, işçiler işsiz kalmaya başladı. Tarlalardaki sebze ve meyvelere zarar gördü. Hayvanların otladıkları yerler de etkilendi kuraklıktan. Çiftçiler mecburen kışlık yemleri verdi hayvanlara, böylece masraflar da artıyordu.

Bir yıl seller yağmurlar, diğer yıl kuraklık derken bir de hayvanlarda şap has-

talığı belirdi. Hastalıklı yerler karantina-ya alınsa da dönemin Tarım Bakanı yüzünden hastalık tüm Fransa'ya yayılmıştı. Sağlıklı hayvanların Paris'teki ülkenin en büyük hayvan pazarına getirilmesine izin vermişti. Hastalık buraya, buradan da ülke geneline sıçradı kaçınılmaz olarak. Ardından Paris'teki o pazardan dışarıya hayvan satımı da yasaklandı. Hatta bulaşmış olma ihtimaliyle, yem bitkilerine de satış yasağı geldi. Haliyle yerellerdeki hayvanlar da, onların otları ve yemleri de azaldı. İyi beslenemeyen inekler süt bile üretmekte zorlanıyordu. Başta et olmak üzere, süt, peynir, yağ, şeker vb. ana gıda malzemeleri pahalılaştı. Yani bu olayların faturası yine halka çıktı...

EVLERİN KADIN ŞÖVALYELERİ!

1911 Ağustos'unda başlayan ev

► kadınlarının huzursuzluğu eylemlere dönüştü. Tepesi atan kadınlar her şeyi kırıp döküyor, fiyatları düşürmeyen satıcıları pataklıyorlardı. Bazı komünlerdeki sosyalist yöneticiler kadınların eylemlerini sürdürmelerine destek veriyordu. Fakat tüccarlar, devlet yetkilileri ve polisler kadınlara karşı bir oldu. Tutuklamalar olayları dindirmedeği gibi daha da yayılmasına sebep oldu. Farklı komünlerdeki yüzlerce kadın hayat pahalılığına ses çıkarıyordu artık. Örneğin, beş yüze yakın Hautmontlu kadının, komşu Ferriere komünündeki ev kadınlara katıldıklarını, Madam Lacroix adlı bir kadının liderliğinde bir komite kurduklarını yazıyor kaynaklar.

Le Figaro gazetesinde yayınlanan Gignoux imzalı bir yazıda "...bu grevden de ötesiydi, sanki bir haçlı seferiydi. Evlerin kadın şövalyeleri gerçekliğin aşırı yakıcılığını idame ettirmeye zorlanıyorlar" diyordu. Bu gerçeklik, hayatın aşırı pahalı oluşuydu.

Her bir yerelin kendine has eylem biçimi vardı. Bazıları süt boykotu yapıp yağ ve yumurta fiyatları düşürmeyi başardı. Bazı yerlerde kavgayla indiriliyordu fiyatlar. Kadınlar toplu şekilde pazarlara gidiyor, bazı komünlerde kırmızı fular ya da atkı takıyorlar ve yürüyüşlerinde işçi sınıfı marşı Enternasyonal'den kendilerine uyarladıkları bir marşı söylüyorlardı:

*Ayağa kalk aile annesi!
Ayağa kalk ve birlik olalım.
Karşı koymak için yürüyelim
Çiftçilerin ülkeye koydukları sefalete.
Eğer bir gün zafere ulaşırsak
Kocalarımıza göstereyim
Tüm kadınların savunduğunu
Zavalı yavrucaklarının yaşamını.
İleri yoldaşlar
Arkadaşlar herkes ayağa!
Ne korku ne üzüntü
Yağ 15 sikkeye istiyoruz!
Yarın büyük şehirlerin marketlerinde,
Tüm kadınlar bir araya geliyoruz
Hiddetle protesto etmek için
Bu mevsimde bu yağın fiyatını
Zaten yeterince ıstırap çekiyoruz
Yağ ve sütün fiyatı artırılmasa da
Bu yüzden yarın Fransa'nın tüm kadınları
İndirimli sattıracağız onları.
Bugün, hayat çok pahalı,
Daha da artmakta tüm ürünlerin fiyatı.
Yeterince sefaletin içindeyiz
Bilin ki bu böyle gitmez
Hadi, beyler, indirin fiyatları
Halk için, insanlık için!
Ve en iyisini yapacaksınız
Memnun etmek için işçileri.*

BİNLERCE İŞÇİ GREVE GİTTİ

Kendiliğinden başlayan ev kadınları grevi, sendikaları ve politikacıları başta şaşırtmıştı; fakat eylemler sırasında tutuklanan 3 kadın için, işçi konfederas-

Tutuklamalar ve baskılara karşı halk yılmadı. Ev kadınlarının başlattığı grev işçilerin de katılımıyla büyüdü. Komünlerde günler süren iş bırakma eylemleri ve aralıksız sokak eylemleri yapıldı.

Les Manifestations continuent CONTRE LA CHERTÉ DES VIVRES

1911'de Fransa'da ev kadınların hayat pahalılığına karşı eylemlerinden günümüze ulaşabilmiş çok az belge ve fotoğraf bulunuyor. Bu gazete kupürleri de onlardan birkaçı

yonu CGT 1 Eylül'de Kuzey'de iki günlük genel grev ilan etti. 12 bin metalurji işçisi 48 saatlik greve çıktı. Özellikle kadınların tutuklandığı Hautmont'ta tüm fabrikaları durdurdu işçiler. Cezalar indirilse de olaylar durmadı. 6 bine yakın kişi Maubeuge'e doğru yürüyüşe geçti ve onları durdurmak isteyen jandarmayla karşı karşıya geldi. Artan şiddete rağmen ertesi güne kadar süren eylemler dinmeyince kolluk güçleri transferi yapıldı, yetkililer dışında komüne girişi engellemek için asma köprüler kaldırıldı. Diğer komünlerde de durum hemen hemen aynıydı. İşçiler greve çıkmış, kadınlara katılıp yürüyüşler düzenliyor, askerlerse engellemeye çalışıyordu.

O sırada Fransa'da olan Alexandra Kollontai bu olayları Birçok Hayat Yaşadım kitabında şöyle anlatıyor: "Hemen Paris'e dönüp, bu hareketin içine daldım. Aynı gün içinde birçok toplantı yapmak zorunda kalıyor, alanlarda, pazarlarda, büyük salonlarda ve karanlık dar meyhanelerde konuşuyordum. Bas, kaldıran mutfak köleleri, nes, eli bir hava içindelerdi. Aralarında güç ve enerji dolu olag, anüstü kadınlar vardı. Bazıları, o güne dek hiç farkında olmadıkları bir konuşma yeteneğine sahiptilerdi. Bu hareketi destekleyen işçiler, gıda maddelerinde sabit fiyatlara geçilmesi talebiyle, bazı yerlerde greve gittiler."

Tutuklamalar ve baskılara karşı halk yılmadı. Ev kadınlarının başlattığı grev

işçilerin de katılımıyla büyüdü. Komünlerde beş güne yakın iş bırakma eylemleri ve aralıksız sokak eylemleri yapıldı. Sanayi komünü Charieville/Mezieres'de CGT tarafından yapılmak istenen pahalılık karşıtı yürüyüşe yetkililerin izin vermemesi üzerine birkaç gün boyunca süren eylemler yapıldı. 12 Eylül'de askeri birlikleri çeken hükümet yetkilileri et ve süt ürünlerinin fiyatının düşeceğini açıkladı, fakat iki CGT delegesini tutuklamışlardı. Talepleri yerine gelse de halk sendikacılar için eylemleri iki gün daha uzattı.

'EKONOMİK OLMAKTAN ÇOK DEVRİMCİ'

Ev kadınlarının oraya buraya saldırmasını elbette devlet çok arzulamıyordu, fakat işin içine sosyalist ve sendikacıların girmesi ve pazar eylemlerini işçi grevlerine çevirmeleri, işte bu yönetim için en korkulacak şeydi. Dönemin İşçileri Bakanı Joseph Caillaux, 2 Eylül'de eylemlere yönelik ciddi incelemeler yapılması ve özellikle 'devrimci derneklerle' ilgisi olanlara karşı gerekli yasaların uygulanmasına dair yazı gönderdi şubelere. CGT'ye dair gazetelerde de 'hareket ekonomik olmaktan çok devrimci bir karaktere bürünüyor' diye yazıyordu. 15 Eylül'de Caillaux'un yazdığı diğer bir yazıda, "hayvanların sömürgelerden getirilmesinin kolaylaştırılması ve ulaşım masraflarının azaltılması ama aynı zamanda da devrimci ajitatörlerle ilgilenilmesi gerektiği"

La Croisade des Ménagères S'AGGRAVE DANS LE NORD et gagne d'autres Régions

vergulanıyordu. Dedikleri yapıldı. Gümrük vergileri düşürüldü. Sendika liderleri 'hainlik' yasaları gereğince 6 aydan 3 yıla kadar yargılandılar. Çoğunluğu işçi olan 175 kadar kişi tutuklandı, kadınlar genellikle daha az cezalar aldı. Eylemlere katılan Belçikalı göçmenler sınır dışı edildi.

Devletin korkusu bu eylemlerin daha da politikleşip yağdan, süttten öteye giderek düzeni hedef almasıydı. Korkmakta da haklılardı; tarihlerinde ekmek yokluğu yüzünden ayaklanan halkın krallığı yıkıp cumhuriyeti kurmuşluğu vardı.

Ev kadınlarının 'yeter artık' dediği anda kendiliğinden gelişen eylemlerdi bunlar ve çok örgütsüzdü, her yerel kendine göre patlama yaşıyordu. Zaten sendika da o yıllarda kendi içinde ayrılıklar yaşıyordu ve devlet baskısı altındaydı. Hayatın pahalılığı gibi çok can yakıcı bir olay, politikadan çok uzak duran ev kadınlarını bile sokağa çıkarıyordu, fakat ne CGT ne de sosyalistler örgütlü bir harekete dönüştürebildi bu eylemleri.

Yararlanılan kaynaklar:

*https://digitalcommons.butler.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1502&context=facsch_papers The 'Vie chère' Riots of 1911: Traditional Protests in Modern Garb - Paul R, Hanson
* Birçok Hayat Yaşadım - İnter Yayınları - Aleksandra Kollontai sf. 121

Fiyatlar pahalı ama sor bakalım neden!

**Kamile KARKUŞ / Elif YETİĞİN
Kocaeli**

Yenikent, Kocaeli'nin en kalabalık mahallelerinden. İşçisi, memuru, esnafıyla kozmopolit bir yer. Pazartesi günleri mahallenin pazarı var. Derince'nin diğer mahallelerinden de pazara gelen çok oluyor. Yenikent'te geçen yıllarda bahçelerinde, evlerinde konserve, tarhana, turşu yapan kadınlarla karşılaştık bu aylarda ancak bu yıl kış hazırlığı yapan kimseyle karşılaşmıyoruz. Biz de kış hazırlıklarını, pazar fiyatlarını ve ekonomideki gidişatı pazarda kadınlarla konuştuk.

Şahsenem'in ailesi 4 kişilik. İşten yeni ayrılmış ve yeniden iş bulmakta zorlandığını söylüyor. Ekonomideki gidişatın pazar fiyatlarına hemen yansımalarını düşünüyor ve "Pazar çok pahalı" diyor. Pahalılık yüzünden kışlık da yapamamış, fiyatların düşmesini beklediğini ancak o zaman konserve yapabileceğini söylüyor. Ama fiyatların düşeceğinden çok da umudu yok.

Dilek çalışmıyor, bir çocuk annesi. O da kışlık yapamamış, yapmayı da düşünmüyor, fiyatlar onun için de çok pahalı. "Bu yaz pazarda fiyatlar hiç düşmedi. Kışlık yapsam çok pahalıya gelecek. Kışım aldığım ile arasında fark yok zaten, şimdi yapsam aynı fiyata gelir. Onun için yapmayı düşünmüyorum" diyor. Pahalılığın sebebinin ise ekonomideki genel gidişatın kötü oluşuna bağlıyor.

Neslihan'ın ailesi 5 kişilik. Pazar fiyatlarından memnun olduğunu söylüyor, ama o da kışlık yapamamış. Her sene konserve ve turşu yapıyormuş, bu sene o da fiyatlar düşsün diye bekliyor. Geçen seneye oranla dondurucuyu daha az doldurabileceğini ve geçen seneye göre fiyatların arttığını söylüyor; "Mesela bamyanın kilosu bu yıl 10 liradan hiç düşmedi."

Başka mahallede oturan Neslihan, Yenikent pazarı daha uygun diye her pazartesi onca yol geliyor. Meyvenin mevsiminde olmasına rağmen pahalı olduğunu söyleyen Neslihan pahalılığı yağışlara ve sele bağlıyor.

Sermin emekli, evde bir de emekli eşi var. Geçen yıl menemenlik, salçalık domatesi 50 kuruştan alırken bu yıl 50 kuruşa bir şey almanın mümkün olmadığını söylüyor: "Kavanozlarım hep boş duruyor. Ekonomimiz çok bozuk, yerli üretim yapılmıyor, sanayileşiyoruz diyorlar ama bilmiyorum..."

KONUŞMAKTAN KAÇINIYORLAR

Pazarda herkes fiyatları yüksek buluyor ama pahalılığın nedenleri konu-

sunda fikirler başka başka. Pahalılığın nedeninin ekonomi politikalarıyla ilgili olduğunu düşünen çok az. Bir kadın dolardaki artışın pazarcılar tarafından bahane edildiğini ve pazarcıların fiyatları keyiflerince artırdığını düşünüyor. Hükümetin bunda herhangi bir sorumluluğu olduğunu düşünmüyor.

Dikkatimizi çeken bir nokta daha var; insanların çarşı pazar fiyatları konusunda bile düşündüklerini rahatça ifade edememesi. Bunu röportaj vermekten kaçınan insan sayısından bile rahatça anlıyoruz.

Kadınlar ekonominin düzeleceğinden umutlu değil

**Eren SANCI / Hilal KILIÇ
Tuzluca / Ankara**

Bir yanda doların yükselişi, bir yanda kış hazırlıkları... Mamak'ta bir semt pazarındayız, kadınlara fiyatları, ekonomideki durumu konuşuyoruz. Kimle konuşsak fiyatların arttığını, geçen seneye göre çok büyük farklar olduğunu söylüyor. Yaz boyu sürekli artan enflasyonun yüzünden şimdiden kışı düşündüklerini anlatıyorlar. Kadınlar konserve, salça gibi hazırlıklarla kışı zar zor geçirebildiklerini anlatıyor bir taraftan ama kışa hazırlık için alınacaklar da el yakıyor.

"Geçen yıl 50 liraya dolan pazar arabası bu yıl 100 liraya dolmuyor, bir haftaya aldığımızı öbür hafta alamıyoruz" diyor kadınlardan biri. "Dolar iniyor çıkıyor, pazara, pazarcıya yansıyor,

o da haliyle bizim mutfağımıza yansıyor" diye söze giriyor bir çift.

Sadece pazarın değil, her şeyin pahalı olduğunu dile getirenler, ekonominin kötü olduğunu, giderek daha da kötüye gideceğini anlatıyorlar. Umutsuzlar...

Üretim olmadığını, çiftçinin emeklerinin karşılığının araçlarda yok olduğunu ifade eden bir kadına "Peki ne yapılmalı" diye soruyoruz. Çiftçinin desteklenmesi gerektiğini düşünüyor. Bu soruya aslında herkesten farklı farklı cevaplar alıyoruz: "Devletimiz bir şey yapmalı ama hiç umudum yok" diyen de oluyor, "Biz bu işten anlamayız, politikacılar işlerini yapsınlar" diyen de.

Kamerayı gören bir kadın "Aman beni çıkarmayın televizyonlara" deyince "Bir gün de biz çikalım televizyonlara ne diyorsunuz bu ekonomik duruma" diye soruyoruz, üzerine de bin ah işitiyoruz. Pazarda rast geldiğimiz herkes gibi o da hayat pahalılığından dert yaniyor ama "Buna şükür daha kötüsü olmasın" diye ekmeden de bitirmiyor sözlerini.

NE BİLGİSİZLİK NE DE PLANSIZLIK

Eğitimde yıkım işte böyle yapıldı!

Sultan SAYGILI

Eğitim Sen Ankara 1 No'lu Şube Başkanı

Eğitim sistemi, uzun dönemli öğretim programları ve insan yetiştirme hedefi ile yapılır ve planlanır. Bir ülkenin öğretim programı demek, yetiştireceği insanın nitelikleri demektir. Bilimsel yöntemlerle araştırmalar yapılmalı, bu araştırmaların sonuçlarına göre programlar geliştirilmelidir.

Ama ülkemizde müfredat ve sınav sistemindeki değişiklikler, Milli Eğitim Bakanlığının Diyanet İşleri Başkanlığı ve çoğunluğu dini amaçlı vakıf ve cemaatlerle eğitimde iş birliğini geliştirmek için imzaladığı protokoller, kitap ve kitapların içeriği ile ilgili değişiklikler, eğitimde sorunları çözmek şöyle dursun, tam tersine daha büyük karmaşa yarattı.

AKP iktidarında eğitim alanındaki değişiklikler, gerekçe gösterilmeden ve deneme yapılmadan, bilimsel çalışma ve öneriler dışlanarak, uzmanların, öğretmenlerin, öğrencilerin görüşleri alınmadan uygulamaya konuldu. İtiraz eden ve görüş bildirenler ise iktidarın baskı, saldırı ve şiddetine maruz kaldı. İktidar 4+4+4 sisteminde olduğu gibi yaptığı her değişiklikte itirazlara kulak tıkadı; hatta itiraz eden sendikaların çağrısı ile grev yapan, basın açıklamalarına katılan, bilim dışı uygulamaları kabul etmeyen öğretmenler, öğrenciler soruşturma geçirdi, gözaltına alındı, tutuklandı. En son 2017 programı da daha önceki uygulamalarda olduğu gibi tartışılmadan, oldubittiye getirilerek değiştirildi. Liselere yerleştirme değişikliği dönem ortasında açıklanmasına rağmen, sınav sistemiyle ilgili açıklama ve kılavuz seçim öncesi bir tartışmaya yer vermemek için seçim sonrasına bırakıldı. Liselere yerleştirmede, "çember sisteminde" bahsedildi ama çemberin kapsamı son haftaya bırakıldı, "üzerinde görüş belirtmek" ise OHAL bahane edilecek yasaklandı.

Bütün bunların yanı sıra, Milli Eğitim Bakanlığı, kendi görevlerini adım adım Diyanet İşleri Başkanlığı, dini amaçlı vakıf ve cemaatlerle imzaladığı iş birliği protokolleri ile devretmeye başladı. Adı çocuk istismarına karışan cemaatlerle bile iş birliği yapmada ve çocukları bu vakıflara emanet etmede bir sakınca görmedi. Yine bütün bu değişiklikler OHAL baskısı altında, toplum kamplaştırılarak, devletin bütün olanakları tek taraflı kullanılarak en küçük bir itiraza meydan verilmeyen yapıldı.

Ağustos ayında ekonomide yaşanan dolar krizi, rant uğruna, kâr hırsının sonucu oluşan felaketler ve iş cinayetlerinde yaşanan binlerce ölüm, iktidarın bütün bu uygulamaları aslında plansız yapmadığı, tam tersine bir planın parçası olarak uygulamaya koyduğu gerçeğini gözlerimizin içine sokuyor. Krizi fırsata çevirerek zenginleşenler, zenginliklerine zenginlik katanlar, krizi yaratanlar, halka "parasız yaşanır fakat vatansız yaşanmaz" dedirtiyor, "ABD'nin doları var ise bizim Allah'ımız var" diyor, iş cinayetlerine ve yoksullaşmaya "kader" olarak bakılmasını sağlamaya çalışıyor. Bir toplum, işte tam da bu müfredatın ve itaatkâr nesil yetiştirme çabalarının ürünü olarak hayat buluyor. Eğitimdeki bu değişiklikler ne bilgisizliğin ne de plansızlığın ürünüdür. Tam tersine başkanlık sistemi ve onun 'yeni Türkiye'sinin ihtiyacı olan itaatkâr nesiller yetiştirmek hedefinin

ürünüdür.

Nüfusun yarısından fazlasını oluşturan kadınlar ise hem yeni itaatkâr, dinci, kinci nesil yetiştirmesi için hem de esnek güvencesiz çalışmayı garanti altına almak için sosyal yaşamın dışına itilerek iki türlü bir rol ve görev ile karşı karşıya bırakıldı. Sonuç olarak emeğimiz, bedenimiz ve geleceğimiz üzerinden plan yapan ve söylem geliştirenlere meydanı bırakacak zaman değil. Toplumun bütün diğer emeği yok sayılmışları ile birleşecek bir mücadeleyi vermek bugün dünden daha elzem ve vazgeçilmezdir. Bekle gör zamanı geçti, aksine bekleyerek daha büyük çıkmaza itiliyoruz. ►►

AKP iktidarında eğitim alanındaki değişiklikler, bilimsel çalışma ve öneriler dışlanarak, uzmanların, öğretmenlerin, öğrencilerin görüşleri alınmadan uygulamaya konuldu. İtiraz eden ve görüş bildirenler iktidarın baskı ve saldırısına maruz kaldı.

KADINLARA VE KIZ ÇOCUKLARINA NASIL YANSIDI?

PEKİ, eğitim alanında yapılan bilimselliği tartışmalı değişikliklerin başta kadınlar olmak üzere topluma yansması nedir?

■ 4+4+4 uygulaması sonucunda orta öğretim yaşındaki binlerce kız çocuğu örgün eğitimin (okulda eğitimin) dışına itilerek ya hiç kayıt yaptırmadı ya da açık liseye kayıt yaptırmak zorunda bırakıldı.

■ Toplumsal düzenlemeler ile çocuk evliliklerin önü açıldı.

■ En son uygulamaya konulan müfredat değişikliği yapılırken kadınlar her gün şiddete uğramasına, tacize maruz kalmasına hatta öldürülmesine rağmen, bu yönde hiçbir güncelleme gereği duyulmadığı gibi aksine ayrımcılığı ve şiddeti pekiştirecek söylemlere daha çok yer verildi.

■ Çocuk istismarı yine son yıllarda artış göstermişken ve bu vakaların büyük kısmı özverili rehber öğretmenler tarafından ortaya çıkarılmışken, rehber öğretmenlere adı istismar vakalarına karışmış cemaat ve vakıflara gösterilen destek ve işbirliğinin birazı bile gösterilmedi. Hatta nöbet vb. görevler verilerek rehber öğretmenler adeta rehberlik odalarının dışına atılmak ve cezalandırılmak istendi.

■ Çocuk istismarlarındaki artışa rağmen derslerin içeriğinde buna yönelik bir düzenleme yapılmadı.

■ Kız ve erkek çocuklarına ayrı sınıf uygulamaları, karma eğitimin tartışmaya açılması, Anayasanın karma eğitime dair maddesinin adım adım imam hatiplerden başlayarak ihlal edilmesinin yolu açıldı.

■ Talep olmadığı halde yeni imam hatip okulları açıldı ya da mevcut okullar velilerin tepkisine rağmen imam hatibe dönüştürüldü.

■ İmam hatip okullarına kayıtların teşvik edilmesi amaçlı toplantı ve dayatmalar arttı. Diğer devlet okullarının ihtiyaçlarını karşıla-

mak için her fırsatta veliler başış ya da aıdat kayıt adı altında sıkıştırılırken, imam hatip okulları kaynak sıkıntısı çekmedi, aksine parasız servis, yemek, vb. devlet olanakları bu okullar için seferber edildi.

■ En son olarak da yakın dönemde öğrencilere çember sistemi ile imam hatip okulları dayatması yapıldı. Teşviklere rağmen öğrenciler, imam hatip okullarını tercih etmedi. İmam hatiplerde kontenjan boşlukları varken Anadolu liselerinde yığılma oldu, binlerce öğrenci açıkta kaldı. Tepkiler üzerine yerleştirmede esneklik yapılırsa da öğrenciler, bütün yolların imam hatibe çıkacağı düzenlemelerle ve cemaatlerin cirit attığı devlet okulları arasındaki çıkmaza sıkıştırıldı.

■ Devletin kendi okullarından esirgediği parayı özel okullara vermesi, devlet okullarından kaçışı ve özel okullara yönelişi doğurdu. Sadece son bir yıl içinde binlerce özel okulun açılması bunun göstergesi.

■ Özel okula gidecek olanağı bulamayan öğrencilere ise "ya imam hatip okulları ya da cemaatlerin kışkacına itilmiş devlet okulları" seçeneği bırakıldı.

■ Eğitimde yapılan bu uygulamalara denk düşecek yasa değişiklikleri toplumsal hayata adım adım yerleştirilmeye çalışıldı.

■ Çocuk istismarcılarını evlilikle aklama yasası olarak adlandırılan yasa bu dönemde hazırlandı, tepkiler üzerine başka yasaların içine yerleştirilerek yeniden karşımıza çıkarıldı.

■ Çocuk tacizcilerini aklamak için rıza yaşını 12'ye indirecek düzenlemeler yapıldı. Çocuk evlilikler yasallaştırılmaya çalışıldı.

■ Hastanelerde çocuk yaşta doğum yapanların kayıtlarının yapılmadığı ortaya çıktı, kayıt tutulmayan vakaları ortaya çıkaran sağlık görevlileri cezalandırılırken çocuk anneler vakalarının üstü kapatıldı.

LGS karmaşası ve bazı sorular

Olcak ÖZAK
Sultangazi / İstanbul

Bu yazı bizim gibi birçok aileye zehir eden LGS, yani Liseye Geçiş Sınavı sistemine dair sizlerle hem dertleşmek hem de bütün velilere şikayet etmek istiyorum.

Daha önce alfabedeki başka başka harflerle simgelenen, en son TEOG olarak aklımızda kalan, bu sene ise LGS diye gündemimizde meşguliyet yaratan, yani adı sürekli değişen ancak tıkanıklığı, çözümsüzlüğü hiç ama hiç değişmeyen bir sınav sisteminden bahsedeceğim.

Efendim her yıl değiştiğini, yenilendiğini iddia ettikleri, ancak yeni diye sundukları her modelin neredeyse eskisini arattığı bu sistem bu sene birçok veli gibi beni de vurdu!

2004 doğumlu olan ve bu yıl liseye başlamasını umut ettiğimiz kızımız, elbette bir liseye gidecek idi ama açıkta kaldı. Önce okulları nitelikli ve niteliksiz olarak ayırdılar, tabii öğrencileri de aynı şekilde. Sınavı kaldırdık diyerek yeni sınavlar icat ettiler. Sınavda başarılı olanlar nitelikli okullara girecek denildi... Biz tüm bu aşamaları aştık, kızım ilk yüzde 10'luk dilime girmesine rağmen "nitelikli" dedikleri okullara yerleşemedi. Bizimle beraber yaklaşık yüz bin öğrenci de sınavda başarılı olmasına rağmen herhangi bir okula yerleşemeyip açıkta kalmışlardı.

İlk şaşkınlık ve öfkemizin ardından Milli Eğitim durumu kurtarmaya çalışan açıklamalar yapmaya çalıştı; ek yerleştirmeler var dediler, kimse açıkta kalmayacak dediler, mutlak çözüm bulunacak dediler... Ancak yetkililerin açıklamaları biz velileri ve öğrencileri ikna edemedi. Çünkü çözüm diye bize dayattıkları şey istemediğimiz okullara kayıt yaptırmak ve ya özel okulların kapısını aşındırmak.

KAOS, KAYGI, GÜVENSİZLİK

Birinci ve ikinci nakil sonuçları açıkça göstermiştir ki öğrenciler Anadolu liselerini tercih etti. İmam hatip liseleri yüzde elli oranında boş kontenjan belirtmelerine rağmen tercih edilmedi. Özel okulların ücretleri ise yanına yaklaşılmaz gibi değil, fırsat bu fırsat diye onlar da abarttıka abarttı.

Milli Eğitim "yerel yerleştirme" diye bir kategori oluşturmuş. Buna göre sınavda "başarısız" olan öğrenciler, tercihlerine göre evlerine en yakın (niteliksiz) Anadolu liselerine yerleştirilecek. Ancak evdeki hesap çarşıya uymayınca işler bir hayli karıştı. Öğrenciler imam hatip liselerini tercih etmeyince Anadolu liselerinde aşırı yığılma oldu ve "nitelikli" okula yerleşeceğini düşünen benim kızım gibi yüz bine yakın öğrenci açıkta kaldı.

Haziran ayının başından beri bütün bir yaz mevsimini tedirgin ve gerilim içerisinde geçiren öğrencilerin (kızım da dahil), okulların açılmasına az bir zaman kalmasına rağmen, hangi okula yerleşecekleri, yerleşip yerleşemeyecekleri kaygısı bitmiş değil.

Şimdi sormak istiyorum; bu dönemlerinde böyle bir eğitim karmaşasının içinde olmaları çocuklarımızı kaygılı ve tedirgin bireyler yapmaz mı ve geleceklerine olan güvenlerini sarsmaz mı?

Eğitimdeki bu eşitsiz durum, parası olanın özel okullara yönelmesi ve parası olmayanların ise bütün bu karışıklık içerisinde kalması adalet duygusunu ortadan kaldırmaz mı?

Gelecek kaygısının ağır bastığı ve iyi bir üniversitenin yolunun iyi bir lise eğitiminden geçtiğini düşünen öğrenciler Anadolu lisesini tercih etmelerine rağmen, liseler ısrarla imam hatibe dönüştürülüyor ya da yeni imam hatip liseleri açılıyor. Bunun siyasetini yapanların acaba kaç çocuğunu bu imam hatiplerde veya meslek liselerinde eğitim almaya gönderiyor?

Eğitimdeki eşitsizliğin giderek derinleştiği, niteliğinin ise sermayenin ihtiyaçlarına göre şekillendiği ve piyasaya terk edildiği bir eğitim modelinde geleceğimiz olan gençlere vad edilen ise sadece dindar ve kindar olmak!

Gençlerin nitelikli ve parasız eğitim hakkına sahip çıkarak geleceklerinden vazgeçmemeleri gerekiyor. Öğrenmeye, bilgiye, bilime, sanata ve kendilerini geliştirebilecekleri daha birçok aktiviteye harcamaları gereken zamanlarını ve enerjilerini "Acaba istediğim bir liseye devam edebilecek miyim, yoksa eğitim hayatım sonlanacak mı?" kaygılarıyla geçirmelerinin hiçbir açıklaması olamaz. Biz velilere düşen de çocuklarımızın arkasında durarak, onların ve gelecek nesillerin eğitim haklarından mahrum kalmasına izin vermemektir.

MEB'DEN KESİLİYOR, DİYANETE EKLENİYOR

PATRONLARIN ve bankaların borçları nedeniyle ekonomide yaşanan daralmanın faturalarından biri emekçinin eğitim hakkına çıkarıldı. Milli Eğitim Bakanlığının bütçesinden 2 milyar lira kesinti yapıldı. Böylece kamuda sözü edilen tasarruftan ne kastedildiği ortaya çıkmış oldu.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan "tasarruf paketi"ne göre MEB'de maaş harici bakım onarımdan burslara kadar harcamalar için ayrılan 10.6 milyar TL'nin yüzde 18'i kesilecek.

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim Sen), kesintiye "Eğitimden ve geleceğimize tasarruf edilmez" diyerek tepki gösterdi. Kesinti yapılması bir yana MEB'in bütçesinin ilk aşamada en az iki kat artırılması ve okullara ihtiyacı kadar ödenek ayrılması çağrısı yapan Eğitim Sen, "Zaten yetersiz olan MEB bütçesinden 'kamuda tasarruf tedbirleri' kapsamında kesintiye gidilirken; diğer taraftan söz konusu Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ek bütçe talebi olduğunda isteklerin anında hayata geçirilmesi büyük bir çelişki oluşturmaktadır" dedi.

Açıklamada, eğitimin tamamen paralı hale getirilmesine dönük uygulamalar da şöyle eleştirildi:

■ Var olan haliyle dahi yetersiz olan bütçe nedeniyle okullar ve öğrencilerimizin hayatı bilinmezliğe teslim edilmekte; velilerden toplanan paralarla okulların onarımı, ihtiyaçları giderilmeye çalışılmakta, özellikle yoksul bölgelerde bulunan okullar ise tamamen gözden çıkarılmaktadır.

■ Kamu okullarının ihtiyaçlarını görmezden gelen Bakanlık, özel okullara teşvik adı altında milyonlarca lira aktarmaya devam etmektedir. MEB tarafından 26.08.2018 tarihinde yapılan yazılı açıklamada özel okullara teşvikin devam edeceği açık bir şekilde vurgulanmaktadır. Anlaşılan odur ki MEB özel okul sahiplerine bütçe kesintisinden etkilenmeyeceklerine dair bir mesaj verme gereksinimi hissetmiştir. Oysa ki, kamuya ait bir bütçenin özel okullara aktarılması yerine söz konusu kaynağın kamu okulları için kullanılması gerekmektedir.

BARIŞ MÜCADELEMİZİN YAKIN TARİHİNDEN NOTLAR

Ayazı bahar eden kadınlar

Cağla YOLAŞAN
Diyarbakır

Hepimizin basit hayat tecrübelerinin sonunda ulaşabildiğimiz bir gerçektir; hastalıkta sağlık isteriz, açlıkta tokluk, kışın zemherisinde bahar gel-sin isteriz... Savaş ne kadar yakını-mızdaysa barışın kıymetini de o denli bilir, eşit, adil, onurlu bir barışın mücadelesini de o denli vazife biçeriz kendimize. Biliyoruz ki savaştan en çok canı yanan emekçilerin, ama en çok da kadın-ların başat taleplerinden biridir barış.

1 Eylül Dünya Barış Günü de bize önce en yakını-mızdaki ve haliyle en çok canımızı yakan sa-vaşları söyler. Bölgede 40 yılı aşan çatışmalar, çö-zümsüzlük girdabındaki Kürt sorunu, Suriye'de yıllardır süren savaş...

Çıplak bedeni teşhir edilen, göç yollarında çocuklarıyla yalın ayak, açlık içinde kilometrelerce yol yürümek zorunda kalan, yine bu göç yollarında tecavüze uğrayan, IŞİD'in kaçırdığı ve akıl almaz muamelelerle karşılaşan, köle pazarlarında alınıp satılan kadınlar, burnumuzun dibinde Antep'te kurulan 'kadın pazarı'... Tüm bunların sonunda sefaletle mahkûm edilmiş olmak, savaş sanki bir kadermiş gibi yaşamak zorunda bırakılmak...

Ama elbette bu yaşanmışlığın karşısında el elde el başta oturmayan, savaşı sona erdirmek için elin-den geleni ardına koymayan kadınların varlığı, bar-ış talebini büyük bir barış mücadelesine, aynı za-manda da direnç fotoğrafına dönüştürüyor. Bu foto-grafın en mühim tarafı da, barış mücadelesinde

kadınların, milliyeti ne olursa olsun, el ele tutuş-masına vesile olmasıdır belki de.

Zaten bu yazının cismi de, ancak bu topraklar-da yaşayan kadınların barış talebinde, barış müca-delesinde ortaklaşmalarının kısa bir vesikası ol-mak, bu ortaklaşmanın kıymetini tarihe not düş-mek olabilir.

TARİHE BİR NOT

Tarih 6 Şubat 2016, yer Diyarbakır Sümerpark. Bir taraftan belki bir kilometreden daha uzak ol-mayan Sur'da çatışmalar sürüyor. Kelimenin ger-çek anlamıyla ülkenin her köşesinden kadınlar "Ölümden değil yaşamdan yanayız. Barışı savun-uyoruz" demek için bir araya gelmiş. İstanbul'dan, Bursa'dan, Rize'den, Ankara'dan, Mersin,'den, İz-mir'den, Antalya'dan, Kocaeli'den, Bolu'dan, Es-kişehir'den, Antakya'dan, Adana'dan, Muğla'dan, Artvin'den, İskenderun'dan, Dersim'den, Siirt'ten, Antep'ten, Hakkari'den, Batman'dan, Mardin'den kadınlar hep bir arada. "Savaş öldürür, biz yaşat-mak istiyoruz ve biliyoruz ki bunu ancak bir arada olmakla başarırız"ın bilinciyle yollara düşmüş ka-dınlar...

Ekmek ve Gül'ün düzenli okurları, 2016 Şubat sayısındaki -benim de hiç unutamadığım- şu cümleleri hatırlayacaktır belki: "Bu dünya, dalları göğe mecazlı yükselen ağacın yeşile, ala, mora, sarıya, beyaza, maviye uç vermesi için emeğe, bir-likliğe ihtiyaç duyduğunu bilen, bilip de bunun için kışın en ayazlı, en soğuk günlerinde el ele tu-tuşan kadınların yüzü suyu hürmetine baharı gö-recek..."

Diyarbakırlı kadınlar mahallelerden, iş- yerlerinden, amfilerden, sınıflardan çıkıp gelmiş. Barış Anneleri orada, akademisyenler orada, onlar-ca kadın örgütü orada... Gerçekten de kışın en so-ğuk ve ayazlı günleri. Diyarbakır'da el ele tutuşan kadınların barış talebi tarihe büyük bir not düşü-yor. Güçlü bir ses yükseliyor buradan ve sesin yan-kısının ulaştığı her yere kadınların en zor koşullar-da bile barışı kazanmak için mücadele etmekten geri durmayacağını öğretiyor.

Bu ortaklaşma önemli. Çünkü o günlerde bu coğrafyada bir kadın, kızının cansız bedenini buz-dolabında saklamak zorunda kalmış, çünkü sokağa çıkmanın yasak olduğu bir zamanda Cizre'de yaşı-yor, kızını toprağa vermek için dahi evden çıkamı-yor. Cemile Çağırca ve annesinden bahsediyoruz. Yine o günlerde sokakta vurulmuş bir kadın olan Taybet İnan'ın cansız bedeni bir hafta sokak orta-sında kalıyor ve çocukları pencereden bakmak dı-şında bir şey yapamıyor, çünkü sokağa çıkmak ya-saklanmış. Memleket öylesine terörize edilmiş, kutuplaşma hayatın her alanını o kadar çok kuşat-mış ki barış talebini görünür kılan bir mücadeleyi, bir biçimiyle örgütleyebilmiş olmanın kıymeti har-biyesi her zamankinden daha büyük.

YOLU AÇAN OMUZDAŞLIK

Bölgede kadınların barış mücadelesinin bir di-ğer unutulmaz örneği de Barış Anneleri'nin bir tek hafta bile Cumartesi Anneleri'ni yalnız bırak-mayıdır. Geçen hafta 700. kez Galatasaray Mey-danı'nda bir araya gelen Cumartesi Anneleri'nin "kayıplar bulunsun failer cezalandırılsın" eylemi, eş zamanlı olarak her cumartesi Diyarbakır'da da gerçekleşiyor.

Barış Anneleri özülüyle; "Biz çocuklarımızı bu savaşta kaybettik, ama Kürt sorunu demokratik barışçıl yollarla çözülebilir, aracısı diyalog ve mü-zakere olabilir, gencecik yaşta başka insanlar da öl-medem bu sorun çözülebilir" diyor.

Cumartesi Anneleri ise üzerinden 20 yıl da geç-se, gözaltında, işkencede 'kaybedilmiş' evlatlarının faileri bulunsun, yargılsın, sorumlular cezalan-dırılsın talebiyle her hafta meydanları mesken edi-yor.

Başka başka biçimlerde de olsa, kaderleri sava-şın yıkıcılığı karşısında ortaklaşmış kadınların omuzdaşlığı; ısrarla, sebatla, "geçmişle yüzleşilsin ve bu yaşananlar bir daha tekrarlanmasın" talebi-nin ardında büyüyor.

Diyarbakır'ın yakın tarihindeki bu iki mücadele örneğidir, kadınlar bakımından önemli iki pusula-dır bir bakıma. Bize kadınların neden barış istedi-ğini, barış mücadelesindeki başat rolünü gösterir. 1 Eylül Dünya Barış Günü, barış talebi bıkmadan usanmadan meydanlarda yinelenenken, kadınla-rın barış mücadelesindeki omuzdaşlığı, yol açıcılı-ğı da bu vesileyle hafızalara not düşülsün.

Hazırlayan: Berivan BALKAY / Beste İrem KÖSE

Dünyanın her köşesinde barış için mücadele var

Ölümün olağanlaştığı, yoksulluk ve açlığın dalga dalga yayıldığı, en temel hakların ortadan kaldırıldığı, emeğin daha da ucuzladığı savaş dönemleri kadınlar için daha fazla şiddet, taciz ve tecavüz demektir aynı zamanda. Sözüünün daha da değersizleşmesi, sesinin daha da kısılması, emeğinin daha görünmezleşmesi, kaygılarının ve korkularının daha da büyümesi demektir... Bu yüzden kadınlar, yüzyıllardır, savaşa karşı hep en ön safta mücadele ettiler. Bütün dünyada savaş çıgırkanlığının yayıldığı, bölgemizde yıllardır devam eden savaşlarda büyük acıların yaşandığı, savaşa karşı her hareketin "vatan haini" damgası vurularak şiddetle bastırıldığı bugün, kadınların verdikleri barış mücadelelerini hatırlayalım istedik. Gelin, dünyanın dört bir yanında savaşa karşı çıkan ve örgütlenen kadınların deneyimlerine bakalım, barış mücadelesi nerelerde, nasıl veriliyor bir göz atalım...

FİLİSTİN / BARIŞ İÇİN KADIN KOALİSYONU

2000 yılında 2. İntifada'nın başlamasından altı hafta sonra, İsrail vatandaşları ve Filistinli kadınlar tarafından kurulan bir örgüttür. Temel talepleri; işgalin bitmesi, kadınların barış görüşmelerine aktif katılımının sağlanması, 1967 sınırlarına geri dönülmesi, mülteci sorununun çözümünde İsrail'in sorumluluk alması, İsrail'in demilitarizasyonu, tüm İsrail vatandaşları için eşitlik.

Koalisyon, çeşitli gösteriler, kampanyalar ve eğitim seminerleri düzenliyor, üye örgütlerin çalışmalarını destekliyor, işgal altındaki topraklarda yaşayan Filistinli kadınlarla dayanışma sağlamaya çalışıyor.

Uluslararası düzeyde İsrail barış hareketinin sözcülüğünü yapan Koalisyon, dünya çapında 200 şehirde barış için çalışan örgütlerle iş birliği halinde. Barış eylemleri, dünya çapında destek buluyor.

Koalisyonun yaptığı etkili eylemlerden birkaçı şöyle:

- **Savaşa Karşı Kadınlar:** 2006 temmuzunda başlayan ikinci Lübnan savaşı sırasında Hayfa ve diğer kentlerde her gün gösteriler düzenlediler, ulusal çapta eylemler örgütlediler, bildiriler yayımladılar.

- **Gazze'deki Ablukayı Durdurun:** 2006'nın Kasım ayında 17 İsrail örgütü ve dünya çapında 100'den fazla barış örgütü ile Gazze Şeridi'nin ekonomik ve askeri ablukasını protesto kampanyası yürütüldü. Bir ay süren bu kampanya süresince gösteriler yapıldı, konvoylar yapıldı, uluslararası bir imza kampanyası düzenlendi.

- **40 Yıllık İşgale Artık Dur Demenin Zamanı Geldi:** 2007'nin mayıs ve haziran aylarında İsrail işgalinin 40. yılı dolayısıyla düzenlenen protestoların merkezinde yer aldı. Bunlardan biri 9 Haziran'da Tel Aviv'de gerçekleştirilen uluslararası 'Bütün Dünya İsrail İşgaline Hayır Diyor' etkinliği idi.

İSRAİL / SİYAHILAR KADINLAR (WOMEN IN BLACK)

Filistin'de İsrail işgaline karşı 1988 yılında ortaya çıkan bir harekettir. İsraili kadınlar, İsraili askerlerin Kutsal Topraklar'da işlemeye devam ettiği insan hakları suçlarına bir tepki olarak, cuma günleri Kudüs'ün merkezinde, çatışmada hayatlarını kaybedenlerin yasını tutmak üzere siyah giyinip nöbet tutmaya başlar. Kısa sürede, İsrail'in diğer bölgelerinde ve farklı ülkelerde, dayanışma amacıyla başlayan savaşa karşı nöbetler yayılır. Zamanla bu yeni gruplar, farklı sosyal ve politik sorunları da ele almaya başlar.

Ortaya çıktığı ilk yıllarda Yugoslavya, Batı Avrupa ve ABD'ye yayılan bu hareket, bugün dünya genelinde oldukça güçlüdür. Avustralya, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Kanada, Danimarka, İngiltere, Fransa, Almanya, Hindistan, İsrail, İtalya, Japonya, Maldivler, Meksika, Hollanda, Kuzey İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, ABD ve Türkiye'den binlerce kadını kapsayan bir dayanışma ve iletişim ağına sahiptir.

Siyahlı Kadınlar, 2001 yılında Birleşmiş Milletler'in Milenyum Barış Ödülü'nü aldı.

SENEGAL / KASSUMAY RADYOSU

Senegal'in Casamance bölgesinde ayrılıkçılar ve ordu arasındaki çatışma yaklaşık otuz yıldır devam ediyordu. "Casamance'nin Barış ve Kalkınması için Kadınlar" adlı inisiyatif, 2004 yılında Kassumay Radyosu'nu kurdu. Tamamen kadınlar tarafından yönetilen radyo, farklı etnik gruplar arasındaki iletişimin geliştirilmesi amacı doğrultusunda, 17 farklı yerel dilde yayın yapıyor.

BOSNA HERSEK / MEDICA KADIN TERAPİ MERKEZİ

Bosna savaşı sırasında tecavüz, ölüm ve yağma gibi saldırılar yaşamış kadın ve çocuklara destek vermek üzere Bosnalı Müslüman, Sırp ve Hırvat kadınlar tarafından kurulmuş, savaştaki kadın hakikatlerinin bir bölümünün tanığı bir merkezdir. Zenitsa şehrinde kurulu bu merkez, kadınların birbirine benzeyen gerçeklerini öne çıkararak bir dayanışma geliştirdi.

İRAK / KADIN LİDERLİK ENSTİTÜSÜ

2005 yılında Irak'ta bir grup kadın hakları aktivisti tarafından kuruldu ve kadın hareketi için önde gelen seslerden biri haline geldi. Kadın Liderlik Enstitüsü (WLI) özellikle kadınların barışın inşasında oynadığı rol ile ilgili konuları gündeme getirmeye ve savaşın kadınlara olan etkisini ve çatışmaların çözümü konusundaki rolünü ele alan 1325 sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararı konusunda farkındalık yaratmaya odaklanmıştı.

LİBERYA / KADIN BARIŞ HAREKETİ

Liberyalı kadınların oldukça kısıtlı olan vatandaşlık hakları, 2003'te başladıkları Kadın Barış Hareketi'ni zafere ulaştırmalarını engellemedi. Farklı sınıflara ve dinlere mensup kadınlar bir araya gelerek, ülkedeki iç savaşın bitmesi için şiddet içermeyen eylemler örgütledi. Bu eylemler arasında kiliselerde, camilerde, şehir merkezlerinde toplanıp barış çağrılarını yapmak da var, barış sağlanana kadar eşleriyle aynı yatağı paylaşmayı reddetmek de... Kadınlar yoğun uğraşlarının sonucunda tarafları masaya oturmaya ikna eder ve Liberya'daki barışın mimarı olurlar.

Sierra Leone ve Liberya arasında 14 yıl süren savaşın bilançosu tam bilene-mese de 400 binden fazla kişinin öldüğü, 1 milyondan fazla kişinin göç etmek zorunda kaldığı, 30 binden fazla çocuğun savaştırılmış olduğu tahmin ediliyor.

İRLANDA / KADIN DESTEK AĞI

İrlanda iç savaşında ortaya çıkan Kadın Destek Ağı, Belfast işçi sınıfından kadınların bir hareketidir. Kadın toplum merkezleri aracılığıyla, Katolik ve Protestan cemaatler içindeki kadınların yaşadıkları ortak sorunları ve deneyimleri öne çıkararak, barış için birlik oluşturulmasında önemli bir rol oynamıştır.

SIERRA LEONE / MANO NEHRİ KADINLARI BARIŞ AĞI

Sierra Leone'deki savaş düşük teknoloji bir savaştır; çoğunlukla pala ve hafif silahlar kullanılmıştır yani. Sayısız tecavüz, işkence ve katliam vardı. En korkuncu da bunların çoğunun uyuşturucu etkisindeki çocuklar tarafından yapılmış olmasıydı.

Savaşa karşı oluşturulan Mano Nehri Kadınları Barış Ağı (The Mano River Women's Peace Network, Marwopnet) adlı örgüt, üç komşu ülkenin (Liberya, Gine ve Sierra Leone) kadınlarını içeriyordu. Kadınlar, oluşturdukları delegasyonlar aracılığıyla başkentler arası görüşmeler yapıyordu. Barış müzakereleri için uzun uğraşlar veren kadınlar, savaşa bittiginde de tekrar bir savaşa patlak vermemesi için mücadelelerine devam etti.

KOLOMBİYA / GÜZEL ROTA (LA RUTA PACIFICA)

Kolombiya'da, devletin silahlı güçleri ve paramiliter gruplar ile gerillalar arasında çok uzun süredir devam eden bir savaş sürüyor. Kadınlar, 90'larda Kolombiya'da ilk kez örgütlenmeye başladıklarında, bu, hiç bitmeyen savaşın "gündelik hayata" olan etkilerinden ötürüydü. Kolombiyalı kadınların uluslararası alanda tanınan en büyük barış örgütü, La Ruta Pacifica'dır (Çatışmaların Siyasal Müzakeresi için Kadınların Barışçıl Yolu). Medellin'de bir ofisle birlikte ülkenin sekiz bölgesinde 300'den fazla yerel kadın grubunun ittifakıyla oluşuyor. Kendilerini açıkça pasifist, feminist ve antimiliter olarak tanımlıyorlar. Bir kitle hareketi örgütlemeye çalışan kadınlar savaştaki bütün taraflara şöyle sesleniyor; "Yetti artık, siyasal amacınız ne olursa olsun, yaptığınız gündelik hayatı tahrip ediyor."

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

WILPF (KADINLARIN ULUSLARARASI BARIŞ VE ÖZGÜRLÜK BİRLİĞİ) VE WSP (BARIŞ İÇİN KADINLAR GREVİ)

ABD'de Vietnam işgali boyunca, ciddi bir barış hareketi yürüten iki kadın derneğinden biri WILPF ve diğeri 1961 yılında kurulan WSP oldu. Kitle eylemleri düzenlediler, imza topladılar, ilanlar bastırdılar, konferanslar örgütlediler, Kongre'ye baskı yapmak, barış yanlısı adayları ve Vicdani Retçiler'i desteklemek gibi yollara başvurular.

WILPF, Amerikalı askerlerin Vietnam'dan geri çekilmesini ve "onurlu bir barış" sağlanmasını talep ediyordu. 1965 ve 1966 yılları arasında çeşitli ülkelerde savaşa karşı uluslararası gösteriler düzenledi. ABD'de 15-16 Ekim Vietnam İş Brakma eylemlerini düzenleyen koalisyon içinde yer aldı. Şubat 1967'de, "Artan Şiddet Dalgasına Kadınların Tepkisi" adıyla düzenlediği konferansta, savaşa uygulanan şiddetle kadınlara uygulanan şiddet arasında ilişki kuran bir söylem geliştirdi. Yerel, eyalet ve ülke çapında barış yanlısı adayları destekleyip, savaşa yanlılarına karşı kampanyalar düzenledi.

zenleyen WILPF'li kadınlar, 8 Mart 1971'de Beyaz Saray önünde eylem yaptılar. Başkan Nixon'a, savaşı sonlandırmasını isteyen 8 bin el yapımı kart ve siyah çerçeve içine alınmış "Her gün 300 Vietnamlının ölümüne ağlıyoruz" başlıklı broşürler gönderdiler.

WSP de benzer eylemler örgütlemenin yanı sıra, 1965'te Güney Vietnamlı NLF ve komünist Kuzey Vietnam'dan kadın delegelerle gerçekleştirdiği toplantı sonunda, ABD'nin Vietnam'daki askeri müdahalesine karşı ortak bir bildiri imzaladı.

CODEPINK

2002 yılında Amerika'nın Irak'a saldırısını engellemek ve sorumlularından hesap sormak amacıyla

Amerikalı kadınlar tarafından kurulan CODEPINK, kendisini bir barış ve sosyal adalet hareketi olarak tanımlıyor. Asıl olarak

Amerikan devletinin saldırgan ve militarist zihniyetine karşı mücadele ediyor. Ödenen vergilerin orduya değil, sağlık, eğitim ve çevre gibi alanlara kaydırılmasını talep ediyor.

DOĞU ASYA - PORTO RİKO - GÜNEY KORE - FİLİPİNLER - ABD / MİLİTARİZME KARŞI KADINLAR AĞI

"Militarizm ve şiddet tarafından etkilenmiş farklı kadınlar arasında dayanışma ve iyileşme sürecini geliştirmek" isteyen bu örgüt, uluslararası bir dayanışma ağı yarattı. Kadınlar, toplumsal cinsiyet ilişkileri ve savaş arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalıştı. Militarizmin cinsel tacizi ve insan ticaretini artırdığını, savaşların hem toplumlara, kadın ve çocuklara hem de çevre kirliliği nedeniyle sağlığa etkisini anlatma çabası edindi.

YAŞAMIN, UMUDUN, AYDINLIĞIN, ADI BARIŞ OLSUN Hep kötülerin ülkesi olmayacak bu ülke!

Öznur KANLIOĞLU

Türkiye’de, bu bizim olmayan savaşın ta içinde bulduk kendimizi. Devlet politikaları bizi bu karanlık çıkmazın içine soktu. Türk, Kürt, Alevi, Sünni, inananlar, inmayanlar diye kocaman bir kutuplaşmanın içindeyiz. Dindar ve kindar nesil hevesleriyle başlatılan çatışmaların, savaşların tam ortasında... Suriye’de devam eden savaş, Türkiye’deki terör, bizden değilsiniz diye yapılan operasyonlar, en ufak bir muhalefette gözaltına alınan, tutuklanan insanlar... Her taraf kan gölü! Türk ölüyor, Kürt ölüyor, Alevi, Sünni insanlarımız ölüyor.

Yeni inşaatlar, yeniden rant, yeniden saraylar ve yeniden saltanatlar kurmak için bizi bizden koparıyorlar. Bizden aldıkları oylarla, bizi bize kırdırıyorlar, her ölümle bizi bizden daha da uzaklaştırıyorlar.

Kardeşi kardeşe kırdırarak akan kanların üzerine inşa edilecek bir dünyada olmak istemiyoruz biz.

Biz barış olsun, kardeşlik yükselsin diye el ele vererek yaşamayı hak ediyoruz!

Biz insan olmak için mücadele ediyoruz, insan olmak! Bunun için kadın erkek, çoluk çocuk, yaşlı genç nice kanlar döktük!

Hatırlarsınız 10 Ekim 2015’te barış mücadelesi vermek için binler, on binler Ankara’da buluşmuştu. Kardeşçe yaşamayı örnek kılacak bu buluşmadan rahatsız olanlar yüzlerce insanımızı kana buladı. Ama bizler yine de “İnadına Barış” dedik ve aileler olarak kan kardeş olmaya and içtik, kardeşçe söz verdik orada kalan canlara.

Ne yazık ki o zamandan beri barış demek suçmuş gibi saldırılar devam ediyor.

Bakın halen bizim olmayan bir savaş için kan akıyor. Biz kadınların doğurduğu evlatların kanı! Cumhurbaşkanı danışmanı çıkıp “50 küsur asker şehit verdik” diyerek yapılan ve yapılacak olan ihaleleri konuşa-

Elbet bir gün adalet yerini bulacak. Biz kazanacağız! Vicdan ve adalet diye bağırın analarımızın, kadınların direnci kazandıracak

biliyor.

Ne kadar şehit, ne kadar savaş, o kadar yol, su, saray, köprü ve saltanat!

Ne için olduğunu bilmediğimiz, bizim olmayan bir savaş tam da kapitalizmin bize reva gördüğü gibi işliyor. Devlet kazanıyor hep... Ama devran dönecek, gün gelecek, analarımızın öfkesi sizleri boğacak!

BİZ KAZANACAĞIZ

Hatırlayın, daha dün evlatları için içleri yanan analarımıza yapılan zulüm ve işkenceyi. Cumartesi Anneleri’nin yıllardan beri yaptığı barışçıl bir oturma eylemi, 700. haftasında kimleri korkuttu? Biber gazı ve plastik mermiyi mi hak etti analarımızı!

Biz kadınların birliği beraberliği mi sizi korkuttu? Demek ki kadınların mücadelesi, birliği, gücü, emeği, dik duruşu ve kararlılığı korkutmuş olsa gerek ki Cumartesi Annelerine yapılan haksızlıklar ortaya çıktı.

Ama... Ölümle, savaşlarla bizleri, kadınları, gençleri tüketemeyecekler. Hep kötülerin ülkesi olmayacak bu ülke! Elbet bir gün adalet yerini bulacak! Biz kazanacağız! Vicdan ve adalet diye bağırın analarımız hep vardı ve var olacak!

Ben de bir anneyim. Bir Elif öldü, bin Elif doğdu! Bunu böyle bilsinler. Biz Ankara’da 103 canı boşuna vermedik. Her cana bedel binler doğdu. İçinde bulunduğumuz bu durum her ne kadar acı olsa da, adaletsizliğin, katillerin kol gezdiği, katliamların süregittiği, savaşın ve sömürünün devam ettiği, açlığın arttığı bir zamanda, yine de kadınların direnci kazandıracak!

Çünkü kadınlar var olduğu sürece bu evren, bu tabiat hep var olacak. Çiçekler açacak, kuşlar ötecek, yine gün ayacak, yine ay doğacak. Elbet bir gün anaların gözyaşı sizden hesap soracak!

İnadına barış, inadına barış!

Hilal TOK

‘Savaş filmleri’ deyince sizin de aklınıza kahramanlığın, silahların ve militarizmin başrolde olduğu sahneler canlanmıyor mu? Canlanır elbet, çoğunda düşmanlarla kahramanca savaşan ve savaşı bundan ibaret gösteren hikayeyi merkezine alan onca film varken ve bizler bunlarla büyümüşken nasıl canlanmasın? Oysa size şimdi anlatacağım filmin merkezinde, kıyasında, köşesinde bunların hiçbiri yok. Savaşın içinde sıkışmış, hayatta kalmaya çalışan, yaşayabilsin diye komşusuna kapısını açan, elindekini paylaşan, savaşın bitmesini ve gündelik hayata bir şekilde (savaş koşullarında ne kadar olabilirse) tutunmaya çalışan bir ailenin gerçekleri var.

Filmin adı (Insyriated) Türkçeye ‘Hayatın İçinde’ olarak çevrilmiş. Ama izleyince göreceksiniz ki anlatılan daha çok, aslında ölüm demek olan savaşın içinde yaşamak!

‘SAVAŞ BİTECEK’ UMUDU HEP VAR

Filmin neredeyse tamamı Suriye’nin Şam kentinde bir apartman dairesinde geçiyor. Sürekli ‘Ne olacak’ gerilimi altında izlenen filmde karakterlerimiz; nispeten varlıklı bir kadın olan Oum ve iki kız bir erkek olmak üzere üç çocuğu, yaşlı kayınpederi, evini açtığı komşusu Halime, Halime’nin bebeği ve kocası ile evin hizmetçisi Delhani. Bombaların ve çatışmaların kimi zaman yakın kimi zaman uzaklardan gelen sesleri arasında bir apartman dairesine sıkışan ve savaşın bitmesini bekleyen bir aileyi ayakta tutmaya çalışıyor Oum. Bunu kısmen sağlıyor da aslında... Hava saldırıları esnasında müzik dinlemeye çalışan kızlarıyla, eğitimine devam edebilsin diye dedenin evin küçük Yazan’ına verdiği okuma yazma dersleriyle, gündelik telaşları hâlâ gündemlerine almasıyla görüyoruz bu ayakta kalma çabasını. Ancak tablo savaşın ilerlemesiyle değişiyor. Gündelik yaşam giderek daha faza korkuyla, bekleyişle, öfkeyle, hayatta kalma uğraşısıyla kuşatılıyor. Ama bir yandan da bütün uğraşlar ve diyaloglar arasında savaşın yakın bir zamanda biteceği umudunun korunduğunu da hissediyorsunuz.

SAVAŞ ALANINA PERDE ARDINDAN BAKMAK

Kuşkusuz koca bir filmi sadece apartman dairesinde geçirmek, koca bir savaş alanını bir pencere ardından göstermek ustalık gerektirir. Oyuncuların ve yönetmenin ustalığı da savaşın vahşetini seyirciye bu daracak yerden yansıtıyor işte. Perde aralığından dış dünyaya, talan olmuş mahallelere bakan evin yaşlı dedesinin gözlerinde biriken yaşlar, albümleri karıştırıp geçmiş güzel günlerine bakan titrek eller ne çok şey anlatıyor o an.

Gerçekte Filistinli olan (savaşı yakından bilen bir kadın) Hiyyam Abbas’ın canlandığı Oum karakteri de her ne kadar endişe, korku dolu olsa da çocuklarının huzursuzluğunu engellemek için duygularını bastırabilen güçlü bir kadın. Lübnanlı aktris Diamand Bou Abboud ise (Halime) kendi dairesinin bombalanmasından sonra bebeği ile birlikte komşusuna sığınan bir kadını canlandırıyor. Geçmişe duyduğu özlemle ilk sahnede yerini alan Halime, savaşın en acımasız hallerini yaşıyor. Kocası vuruluyor, tecavüze uğruyor ve sonunda göç etmeye karar veriyor. Göç yolunda yaşayacaklarını ise bulduğumuz coğrafyaya bakarak bile görebileceğimizi biliyoruz.

MİDENİZE KOCA BİR YUMRUK İNMIŞÇESİNE...

Kimin kiminle savaştığının gösterilmediği Insyriated’da Oum’un kocasının hangi safta savaştığını da, Halime’ye kimlerin tecavüz ettiğini de bilemiyoruz. Ama film için önemli olan da bu değil zaten. Filmin asıl derdi savaşın cephe gerisinde olanlara da nasıl bir yıkım yaşattığını, kadınların ve çocukların nasıl bedeller ödediğini, geçmişte yaşanan mutlu günlerin ve umutların nasıl yerle bir edildiğini, bütün bir hayatın nasıl korku ve endişeyle sarıldığını göstermek.

Ama bunun ötesinde başka önemli sorulara da cevap veriyor bence. “Niye memleketinde kalıp savaşmamış” sorusunun karşılığını veriyor örneğin. Savaş bitecek diye her ne kadar umutla beklesen de vahşiliğin en dibini yaşayabileceğin gerçeğini, evladının gözlerinin önünde öldürülebileceği ihtimalini, aklımızın alamayacağı her türlü vahşetin karşısında en insani duygumuz olan korkunun bizi nelere, nerelere savuracağını görüyoruz. Midenize koca bir yumruk inmişçesine savaşın orta yerinde buluyorsunuz kendinizi Insyriated’de.

SAVAŞ ORTAMINDA SINIF FARKI KALKAR MI?

Belçika, Fransa ve Lübnan ortak yapımı olan, daha önce Ruanda Katliamı hakkında bir film üzerinde çalışmış olan Belçikalı Phillippe Van Leeuw’in yazıp yö-

SAVAŞ ORTAMINDA SINIF FARKI KALKAR MI?

nettiği Insyriated, savaşın orta kesime, küçük burjuva ailelere etkisini göstererek filmin melodramını seyrletiyor.

nettiği Insyriated, savaşın orta kesime, küçük burjuva ailelere etkisini göstererek filmin melodramını seyrletiyor.

Ve savaşa rağmen sınıf farkının öyle kolayca silinmediği de görülüyor. Evin hizmetçisi olan Delhani her ne kadar Oum’un “kanatlarının altında” olsa da yer yer ‘yerini bil’ tavrıyla karşılaşıyor. Evin hizmetçiliğini bomba sesleri arasında tam teşekküllü sürdürüyor. Daire dışına çıkıp eve su getiren, yani hayatı hiçe sayılan yine o oluyor.

Filmin en etkileyici sahnelerinden biri de Hamani’nin tecavüze maruz kaldığı sahne. Bir taraftan Oum kolayca Hamani ve bebeğinden vazgeçebiliyor, yaşadığı korku sadece kendini ve kendinden olanı korumaya itiyor onu. Hamani ise içeridekileri korumak için kendini feda edebilecek bir cesarete sahip.

Sonuç olarak; filmin sonunda mideye oturan o yumrukla birlikte çok şey öğreniyor insan. Bir yerlerde patlayan bombaların, silahlı kuşatmaların arasında insanlar, her şeye rağmen gündelik hayatlarını sürdürmenin çabasını gösteriyor. Suriye’den ülkemiz de dahil düşmanın pek çok yerine göç etmek zorunda kalan insanların öyle ‘kolayca’ vazgeçmediğini, nasıl bir mecburiyet yaşadığını gösteriyor. Ve kendini, şu soruyu sorarken bulabiliyor insan; “Böyle bir mecburiyet içinde olsan sen ne yapardın?”

B12'ime baktıracaktım!

Uzm. Dr. Senem ASLAN

Bir günde aile hekimine başvuran ortalama 20 hastanın en az 10'u çeşitli şikayetleri sebebiyle "bir B12'sine baktırmak istiyor." Bu durum çoğu zaman hizmet veren hekimi de zorlayan, güncel bir sağlık sorunu olarak karşımıza çıkıyor.

İşinin ehli olmayan 'uzmanlar', diyetisyenler ve hatta konu komşu ağzı ile eksikliğinden şüphelenilen bu durumun tanısı tedavisinden çok daha kolay.

Gelin bu B12 neymiş, ne işe yararmış, eksikliği bize nelere mal olurmuş, eksikliği gidermek için neler yapabirmişiz, birlikte bakalım...

B12 vitamini vücutta doğru işlemeyi sağlayan, kan hücreleri yapımını, genetik yazılımı oluşturan DNA yapısında işlev gören ve sinir sisteminin iletimini ve onarılmasını sağlayan her kimyasal tepkimenin içinde bulunur. İşte bu sebeple eksikliğinde de anemi (kansızlık) ve basit halsizlikten ağır depresyona kadar çok geniş sorunlara yol açan sinir sistemi bozuklukları görülür.

B12 EKSİKLİĞİ NEDEN OLUR?

En sık karşılaşılan B12 eksikliği nedeni yetersiz alımdır. Bazı mide bağırsak hastalıkları olanlarda B12 emilimi gerçekleşmez. Kullanılan çeşitli ilaçların etkileşimine bağlı olarak da B12 eksikliği oluşabilir, ancak en sık görülen sorun yetersiz ve dengsiz beslenmedir.

Vejetaryen ve vegan yaşam tarzını benimseyen kişilerde de yine alım yetersizliği ile sık görülen bir durumdur.

HANGİ ŞİKAYETLER YAŞANIR?

- Halsizlik
- Yorgunluk
- Denge kaybı

- Uyuma/ uyuklama
- Ellerde ve parmaklarda uyuşma karıncalanma, hissizlik
- Sürekli uyuma hissi

Yataktan kafasını kaldıramama.

Bu şikayetlerle hekime başvuran kişinin genel fizik muayenesi sonunda, hekim düşündüğü ön tanıyı desteklemek amaçlı kan tahlilleri ister. Muayene ile birlikte değerlendirilen tahlillerde genelde B12 eksikliğini görüyoruz.

TEDAVİSİ NASIL YAPILIR?

Başta da söylediğim gibi tanısı kolay tedavisi zor bir durum. Zira beslenmenin düzeltilmesi ile iyileşebilecek olmasına rağmen ekonomik nedenler tedaviyi zorlaştırıyor.

Sağlıklı beslenme, günlük ihtiyacı karşılayacak miktarda B12 içeren gıdaları tüketmek tedavinin temelini oluşturuyor.

Farklı laboratuvar referans değerleri olsa da kandaki B12 seviyesinin 300-400 pg/ml düzeyinde olmasını sağlamak gerekir. Bunun için de ağızdan tablet kullanarak ya da kas içine yapılacak iğne uygulamaları ile tedavisi mümkün.

Vejetaryen ve vegan yaşam tarzını benimseyen kişilerde günlük en az 10 mikrogram ya da haftalık 2000 mikrogramlık takviye alınması önerilir.

Yaşlıların 'gençlik iğnesi' diye bahsettiği şey B12 vitamini takviyesidir. Hepinizin gençlik aşısı sağlıklı ve dengeli beslenmeyle gelsin! Sağlıklı günler dilerim.

NE KADAR B12 ALMALIYIZ?

B12 vitamini vücutumuzda kendiliğinden sentezlenemeyen, mutlaka besinlerle dışarıdan alınması gereken bir vitamindir. Suda çözünen bir vitamin olduğu için ihtiyacın fazlası idrar ile atılır. Vücutta birikimi veya zehirlenmesi söz konusu değildir. Ayrıca vücutta depolanmadığı için de vücutun ihtiyacı kadar olan miktar günlük alınmalıdır.

Peki günlük olarak ne kadar B12 vitamini almamız gerekir?

Cevap kişinin yaşına, yeme alışkanlıklarına, sağlık durumuna ve aldığı ilaçlara göre değişir.

Vücutun günlük B12 vitamini ihtiyacı mikrogram cinsinden hesaplanır ve yenidoğan bebek için bu miktar 0.4 mikrogramken, gelişme çağındaki bir çocukta 1.8'e, ergenlerde ve erişkinde 2.4 mikrograma kadar çıkar. Gebelikte ve emzirme döneminde ihtiyaç bebeğin dengeli beslenmesi için bir miktar daha artar.

NERELERDEN ALABİLİRİZ?

Bu rakamlar kafa karıştırıcı ve doğru ve dengeli beslenme sağlamaya çalışan bir kadın için çok anlamsız değil mi? O zaman size B12'yi yeterli ve dengeli biçimde nelerden alabileceğinizi anlatayım:

■ B12 vitamini özellikle hayvansal gıdalardan alınır; et, balık, yumurta, süt ürünleri ve kümes hayvanlarında bulunur. Bitkisel gıdalardan B12 vitamini edinmek hemen hiç mümkün gözüküyor.

■ Et ve et ürünlerinden kuzu ciğeri, sığır ciğeri, dana ciğeri, hindi ciğeri, ördek ciğeri ve kaz ciğeri B12 vitamini bakımından en zengin et ürünleridir. Bunlar dışında sığır eti veya dana kıyma da hem B12 hem de protein, çinko ve demir bakımından oldukça zengindir. 100 gram kuzu eti günlük B12 ihtiyacının yarısından fazlasını karşılar.

■ Deniz ürünleri ülkemizin 3.5 tarafı denizlerle çevrili olmasına rağmen pek tüketemediğimiz bir ürün grubu değildir. Gerek kültürel olarak alışkın olmamız, gerekse yanlış avlanmanın ülke sularında kaliteli balık varlığını azaltması, gerekse pahalılık dolayısıyla pek balık ve deniz ürünü tüketen bir ülke değiliz maalesef. Ancak balık yumurtası en çok B12 vitamini içeren gıdalar arasında. 50 gram balık yumurtası günlük B12 vitamini ihtiyacının yaklaşık 5 katını karşılar. Yüksek miktarda protein ve esansiyel yağ asitleri içeren uskumru, somon, sardalya ve ton balıkları aynı zamanda iyi birer B12 vitamini kaynağıdır. 100 gram uskumru günlük B12 ihtiyacının 3 katını, aynı miktarda somon yine 3 katını, ton balığı yaklaşık 2 katını, 100 gram sardalya 1.5 katını karşılar. B12 bulunan diğer deniz ürünleri ise istiridyeye ve midyedir.

ABD'de B12 eksikliği pek rastlanan bir durum değildir. Böyle bakıldığında B12 eksikliğinin 'fakir hastalığı' olduğunu düşünmek mümkündür. Zira dana kıymasının kilosunun 41 lira olduğu günümüzde 4 kişilik ailenin günlük B12 ihtiyacını karşılamak için en az 24 lira harcaması gerekir. E memleket ortamında bu da pek mümkün değil ne yazık ki...

YERLİ VE MİLLİ ŞİDDET!

Gülşah KAYA

Devlet büyüklerimizin 'Türk Aile Yapısı' dedikleri bir şey var; henüz laboratuvarlarda inceleniyor ve hâlâ tam olarak neyden, nasıl etkilendiği konusunda bir sonuca ulaşılmış durumda değil. Belki NASA sonuçlarını biliyordur, fakat biz henüz ulaşamadık. Denek olarak kullanılan ailelerin de hangileri olduğu belli olmadığı için, bu yapıların somut olarak kimlerden oluştuğu da bilinmemekte.

Şu an için, bazı şeylerden rahatsız olup bazılardan hiç etkilenmediğini öğrenebiliyoruz. Neyden rahatsız olduğunun, bazı şeylerden niye hiç etkilenmediğinin sistematiği de henüz çıkarılabilmiş değil. Zira kendi içinde bir tutarlılığa sahip değil. Mesela bu yapı; dekolte, bir çiftin el ele tutuşmasından, bir yarışma programında erkeklerin eşleri dışında bir kadınla dans etmesinden, bazı şarkılardan falan feci halde olumsuz etkileniyor. Fakat buna karşın ensestten, çocuk istismarından, tecavüzden ya da cinayetten pek de rahatsız olmadığını biliyoruz. Hele hele şiddetten hiiiiç rahatsız olmadığını, hatta ve hatta şiddetin engellenmesinden ise hezeyan yaşadığını son zamanlarda iyice bir belledik.

İKİ TOKAT DA ATAMAYACAĞSAK!

İsmi lazım değil medya, bağrından kıllarını fıçkırtırcasına "Şiddeti engellemek yuva yıkmaktır" dedi. Çünkü bahsi geçen 'Türk Aile Yapısı' kadının erkek tarafından -gerekirse dayakla- terbiye edilmesini esas alır. Dolayısıyla "İki tokat da atamayacaksak bu devlet niye var!" diyebilme hakkına sahiptir erkek. Hiç hafife almayın bunları; bunu kahvede pişirik atarken değil sokakta eylem yapıp, hatta bu cümleyi dövize yazmayı akıl edebilecek kapasiteleri var. Yapının erkeklerinin talebi bu!

Evet, bu grup şimdilerde kadına yönelik şiddeti önlemek için mücadeleyle kazanılan yasaları "yerli ve milli" olmadığı gerekçesiyle, "Türk Aile Yapısı"na uymadığı gerekçesiyle ortadan kaldırılmasının peşinde...

AVRUPA'DA BİLE BU KADAR HAK YOK!

Kadınların tarihinde şiddetin köklü geçmişine karşın kadına yönelik şiddetin tanımlanması ve buna karşı önlem alınması memleket tarihimize açısından çok yeni. Önce 4320 sayılı Yasa ve akabinde hâlâ yürürlükte olan 6284 sayılı Yasa, kadınların gördükleri her türlü şiddete karşı hukuk koruması sağlamayı iddia ediyor. 6284 sayılı Yasa, gerek normlarında gerekse uygulamasındaki eksikliklere karşın, kadınların köklü mücadele geçmişlerinin eseri. Büyük bir kazanım olması, yalnızca madden kazanılmış olmasından değil, bugün bir nebze de olsa kadınları hayatta tutmada, şiddetten korumada bir etkiye sahip olmasındandır. Bu kazanımın hem korunması hem de geliştirilmesi de yine kadınların yaşam mücadelesinin ısrarına muhtaç.

Yasa, şiddet gören kadını delir aramaksızın şiddet uygulayandan korumaya ve şiddeti önlemeye yönelik kuralları tanımlıyor. Bu yasanın kar-

sısında duran grup ise, "delilsiz iddiaların" kurbanı olduklarını iddia ediyorlar. Kadınlara Avrupa'da bile bu kadar hak verilmediği iddiasında olan bu kişilerin "müthiş" tespitleri şöyle: Avrupa'da Türk Aile Yapısı olmadığından, şiddeti önleyen yasalar da "yerli ve milli" değil! Yerli ve milli şiddete, yerli ve milli yasa istiyorlar! Ne dediklerinin farkında olmasalar gerek ki Avrupa'nın bizi kışkırdığı gerçeğini de göz ardı ediyorlar! Aman!

Dahası kadınların bu yasanın korumalarını; erkekleri ezme, korkutma, isteklerini yaptırmak için kullandıklarını söylüyorlar. Hatta kadınlar isteklerini yerine getirmeyen kocalarına dersini vermek için, çocukları da babaya karşı koz olarak kullanmak için, velayeti ve nafakayı almak için...

Yahu her şeyden önce kadim 'Türk Aile Yapısı' bunlara müsaade eder mi?

ADETA BİLİM KURGU SENARYOSU

Şiddet ailenin tamamlayıcı parçası olarak hayatlarımızda yer ediniyor. Hal böyleyken şiddetin boyutu vahşete dönüşmediği -yahut dönüşme tehlikesi barındırmadığı- sürece çoğu kez adından söz edilmeye değer dahi görülüyor. Dolayısıyla bugün bu devlet politikası karşısında kadınların "kocaları isteklerini yapsın diye" 6284 sayılı Yasa'dan faydalandığından söz etmek, bilim kurgu filminin senaryosu olur ancak. Kadınları "yeri geldiğinde" öldürmeyi, hatta kadınları cezalandırmak için çocuklarını öldürmeyi bir hak olarak isteyen erkeklerin, bu "hak"larını kadınların yaşam haklarının üzerinde tutmayı arzu ettikleri bir hayat tahayyülünden söz ediyoruz. Üstelik yasal koruma altındayken hayatını kaybeden kadınların yaşamını savunamamanın utancı gün gibi yargının erkekliğindeyken!

Hafife almıyoruz bu yapay kıpırdanmayı. Erkekliği erkekleri kukla ederek büyütüp tepki ölçen devlet, kendi bekası için hayatımızdan vazgeçmemizin yollarını arıyor. Dün "ihtiyaç" olan bu yasanın, şiddetin katlanarak arttığı bu günde neden ihtiyaç olmaktan çıktığını açıklasınlar hele bir...

Şiddete karşı devletin aktif bir politikası oldu ve sorun ortadan kalktı da biz mi kaçırıldık? Hiç sanmıyorum. Sadece boşanabilmek için tek bir hakkını alamayan kadınların, yaşadığı onca şeye rağmen "koruma almayayım da kudurmasın, şu iş sorunsuzca bitsin" fikrine nasıl ulaştıklarını "biz biliyoruz Eyyıy iktidar!" Kalk yerine yat.

Ailenin Karanlık Yüzü:

Elif Ekin SALTİK

Ailenin kutsallığı, koruyuculuğu, her şeyden önemli olduğu toplumumuzda yaygın kabul gören yargılardır. Bu nedenledir ki ailede yaşanan sorunlar aile içinde kalmalıdır! İşte karanlık tam da burada başlar. Çözülmezdir değil kalmalıdır! Yani gizli kalmalıdır...

İşte Ailenin Karanlık Yüzü: Encest kitabı, “derin aile”yi sorguluyor ve onun en karanlık yüzlerinden biriyle yüzleşmeye çağırıyor. Aileyi “kutsal, tertemiz, mahrem ve dokunulmaz bir alan olarak değil, tam tersi yakından bakılması ve içinin açılması gereken bir kurum olarak” ele alıyor.

Alanur Çavlin, Filiz Kardam ve Hanife Aliefendioğlu'nun hazırladığı kitap encestin mağduru olan çocukları merkezine alarak okuyucuya, uzmanlara, kurumlara yol gösterecek önemli bilgiler, öneriler sunuyor:

ENSEST NEDİR?

Encestin genellikle “cinsel istismar ve şiddet içeren bir ilişki” olarak tanımlandığı belirtilen kitapta, “Aralarındaki cin-

sel ilişki kültürel ve dinsel olarak yasaklanmış akrabaların, birbiri ile şiddet içermeyen, karşılıklı rızaya dayalı cinsel ilişki kurması da encesttir” vurgusu yapıyor. Modern hukukta çocuğun bakımından birinci derece sorumlu olan kişilerden gelen çocuğa yönelik cinsel saldırı encest olarak değerlendiriliyor. Yani encest sadece cinsel ilişkiyle sınırlı tutulmuyor; yetişkin cinsel haz veren her türlü davranış ve zorlama encest olarak tanımlanıyor.

NEDEN AÇIĞA ÇIKMIYOR?

Çok boyutlu bir aile içi şid-

det türü olan encestin açığa çıkmasındaki güçlüğün en önemli nedeni, saldırganın çoğunlukla mağdur bakımından sorumlu ve otorite olması. Failin çocuğun güvendiği bir yakını olması, olayın genellikle kendini güvende hissetmesi beklenen evinde -hatta kendi yatağında- gerçekleşmesi mağdurun istismarı ifade etmesini zorlaştırıyor.

Türkiye’de çocuğun aileye ait bir ‘aday vatandaş’ olarak görülmesi, ailenin hem toplum hem de aile nezdinde çocuğun sahibi

olarak algılanması, bu nedenle de devletin aileyi denetleyici ve çocukları sahiplenici rolünün zayıf kalması encestin ortaya çıkarılması, engellenmesi ve çocuğun desteklenmesini daha da zorlaştırıyor.

Kamusal olan-özel olan ayrımında aile ve ev özel alan içinde ele alınırken, kadınlar ve çocuklar da özeline çemberine hapsediliyor. Kamusal erişimi olan erkeğin tasarrufuna terk edilen kadın ve çocuğun aile içinde yaşadığı problemler, böylelikle mahrem sayılan aile içinde saklı kalıyor.

Ailenin zarar göreceği endişesi de, cinsel saldırı ve encestin saklı kalmasının nedenlerinden biri. Bu bakımdan kadın intiharı ve “namus cinayeti” olarak bilinen birçok ölüm olayının altında encest ilişkiler olduğu düşünülüyor.

Çocuğun istismarı normalleştirilmesi, yaşanan ilişkilerin normalinin böyle olduğunu sanması; kendini olayın suçlusu olarak görmesi; taciz edenin uyguladığı baskı ve tehdit çocuğun istismarı anlatmama nedenleri arasında sayılabilir. Çocukların yetiştiriliş biçimi ve eğitim sisteminin de bu konudaki etkisi vurgulanıyor.

Encestin yasa da adı geçen ve açıkça tanımlanan bir suç olmaması da bu konunun kanunlar açısından da satır aralarına gizlendiğini gösteriyor.

FAİLLERİN YÜZDE 57’Sİ ÖZ BABALAR

Türkiye’de yapılmış klinik çalışmaların bulgularına göre, encest faillerinin yüzde 57’sini öz babalar, yüzde 4’ünü öz ağabeyler, yüzde 13’ünü yakın akrabalar, yüzde 26’sını ise ikinci derece akrabalar oluşturmaktadır. “Mağdurlar ise bu durumu doğrudan tanımlayacak yaşta olmayan ve yardım isteme becerileri olmayan kız ve erkek çocuklar.”

Dünyada da Türkiye’de de encestin yaygınlığı tam olarak saptanamazken, 2014 yılında yapılan Türkiye’deki Aile İçi Şiddet Araştırmasına göre 15 yaşından önce cinsel istismara uğrayanların oranı yüzde 9. Yani her 10 kadından 1’i çocukluğunda istismara uğramış. Ama bu oranın, encestin ve istismarın saklı kalması nedeniyle gerçeği yansıtmadığı düşünülüyor.

ÖDÜLLENDİRME YA DA TEHDİTLE

Cinsel istismar “temas içermeyen, temas içeren”

Kamusal olan-özel olan ayrımında aile ve ev özel alan içinde ele alınırken, kadınlar ve çocuklar da özeline çemberine hapsediliyor. Kamusal erişimi olan erkeğin tasarrufuna terk edilen kadın ve çocuğun aile içinde yaşadığı problemler, böylelikle mahrem sayılan aile içinde saklı kalıyor.

ENSEST

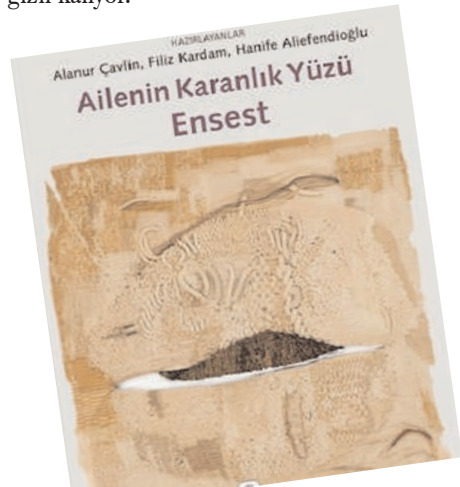
► ya da cinsel ilişki içeren cinsel istismar” gibi farklı biçimlerde görülebiliyor. Kız çocukları erkek çocuklara göre her türlü cinsel istismar türüne çok daha fazla maruz kalırken, erkek çocuklar da her türlü istismara maruz kalıyor. Kız çocuklarının hamile kalması, evden kaçması, bebeği terk etmesi ile başlayan adli süreçler kız çocuklarının yaşadığı istismarı biraz daha görünür kılarken erkek çocuklar açısından istismar çok daha zor ortaya çıkıyor.

Aynı evde yaşayan kız ve erkek çocuklar aynı zamanda ya da farklı zamanlarda istismar edilebiliyor. Saldırgan, çocuklar büyüdükçe büyük olandan küçük olana yönelerek cinsel istismarın uzun yıllar gizli kalmasını sağlayabiliyor. Saldırganlar mağdurun direncini ortadan kaldırmak için ödüllendirme ya da tehdit yollarını kullanıyor.

SALDIRGANLAR KİM?

Ensest saldırganları her yaşta ve farklı sosyoekonomik özelliklere sahip kişiler olarak karşımıza çıkabiliyor. Saldırganların gündelik hayatlarını etkileyen psikolojik problemleri yok, doğru ile yanlış ayırt edebilecek durumdadır ve normal yaşamlarına devam eden insanlar. Yani bir tacizci prototipi yok.

Enseste tüm sosyoekonomik gruplardan ailelerde rastlanabiliyor. Ancak ekonomik güç, ensestin gizli tutulmasında etkili olabiliyor. Ensestin duyulması ile yaşanacak kayıplar yüksek gelir düzeyindeki bazı aileler açısından daha zor göze alındığından, anne ve çocuklar için sağlanacak sağlık hizmeti, hukuksal ve psikolojik destekler resmi kayıt tutulan kamu kurumlarından sağlanmıyor. Bazen de “şiddet geçimsizlik” gerekçesiyle boşanma gibi yöntemlerle, olay yargıya taşınmadan “aile içinde çözme” yoluna gidilebiliyor. Böylelikle yüksek sosyoekonomik gruplarda karşılaşılan ensest daha gizli kalıyor.

Hazırlayanlar: Alanur Çavlin, Filiz Kardam ve Hanife Aliefendioğlu
Kapak Resmi: Magdalena Abakanowicz
Metis Yayınları, 288 sayfa, 2018

MAĞDURLARIN ANNESİ OLARAK KADINLAR

Pek çok çalışmada ve uzman görüşünde, istismarın ortaya çıkarılması ve rehabilitasyon sürecinde annenin rolü üzerinde duruluyor. Ancak annenin rolü değerlendirilirken, mağdur çocuğun annesi olmasının yanında saldırganın eşi ya da annesi olması gibi bir gerçeğin kadın üzerinde yarattığı rol çatışması, saldırganın anne üzerindeki fiziksel ve duygusal baskı, annenin aileyi ya da toplumu karşısına almak konusunda yeterli güç ve donanımına sahip olmaması gibi gerçeklerin göz önünde tutulması gerekir.

■ Kitapta yer alan bir uzman görüşü, ensestin ifşasında annelerin aktif rol alama-

masının nedenlerinden birini şöyle ortaya koyuyor: “Babayı hapse gönderdiğinizde, o annenin de geçinmesini sağlayacak bir sistem kurmalısınız ki; anne rahatlıkla şikayet edebilsin, delil sunabilsin, göz yummasın.”

■ Annenin zayıf, korkumasız, kolay incinir olması yalnızca sosyoekonomik yapı ile bağlantılı olmayabilir. Kadın şiddete maruz kaldığı için de belli zayıflıklar gösterebilir.

■ Fail ile duygusal açıdan güçlü bağları olan anne, mağdurun söylediklerini dikkate almayabiliyor ve harekete geçmesi zorlaşıyor. Ya da ter-sinden çocuklarıyla iletişimi ve duygusal bağı zayıf ya da olumsuz olan kimi anneler, saldırganı

koruyup mağduru suçlama tutumu alabiliyor.

■ Çocukluğunda yaşadığı benzer bir travma da annenin ensest olayı ile karşılaş-tığında davranışını etkileyebiliyor.

■ Kitapta, ensesti ifşa etmeleri yönünde desteklenmesi gereken annelerle uzmanların iyi bir iş birliği kurması için öneriler getiriliyor. Yükseköğretim programları ve müfredatların yeniden düzenlenmesi; konuyla ilgili mesleklerden tüm uzmanlara toplumsal cinsiyet farkındalığı, kadın ve çocuk hakları, cinsel sağlık, cinsel istismar ve ensest hakkında eğitim verilmesi uzmanın anneye ulaşmasını da kolaylaştırıyor.

HABERİ NASIL VERİLMELİ?

KADIN hareketinin verdiği mücade-lenin etkisiyle medyada kadına ve çocuk-lara dönük şiddet haberlerinin ele alın-ma şekli nispeten değişse de, ensest ha-len medyada eksik ya da yanlış temsil edilen ya da hiç edilmeyen konulardan biri. Medya, ensest olaylarını kalıp yargı-ları ve ideolojileri yeniden üreten ve güçlüden yana konum alan bir anlayışla sunuyor. Birçok gazetede ensest sözcü-ğünü kullanmaktan imtina ediliyor, en-sest saldırıları tecavüz olarak yer alıyor.

Genellikle bir toplumsal soruna işaret etmeyen, etse bile bir farkındalık ve bilgi sağlamayan 3. sayfa haberciliğinde kadına ve çocuklara yönelik sistematik şiddet olay-ları, sıra dışı olaylar gibi sunuluyor. Porno-grafik bir dilin ve magazinleşirmenin ön plana çıktığı bu haberlerden geriye vicdan-sız babalar, sapık dayılar, acayip aileler, iğ-renç hikayeler kalıyor. Ailenin karanlık yö-nelerini, vakaların sıklık ve benzerliklerini dile getirmeyen bu haberlerle, şiddet uyu-layanlar canavarlaştırılıp, onları sistemin normal işleyişini bozan istisnalar/ sapkınlar olarak göstererek erkek şiddetinin neden-leri görünmez kınıyor.

Ensest olayları haber yapılırken, mağdur açısından yol gösterici ve olayı açığa çıkar-ma yönünde cesaretlendirici olması, şüphe-li durumların kesinleşmiş davalar gibi yansı-tılmaması, mahremiyete özen gösterilmesi, mağdurun travmasını artıracak haberlerden kaçınılması, belirli bir sosyoekonomik grubu damgalayacak şekilde yapılmaması, istis-mar davranışı için özendiricilik teşkil etme-si gerekiyor.

Haber metni için gerekli olmayan ayrıntı-lar verilmemeli, dramatik bir dilden vazge-çilerek cesaretlendirip güçlendirecek yapıcı bir dil kullanılmalı. İnsanları üzen, ağlatan, tiksinti uyandıran, ensest saldırılarını sis-tematik değil münferit olarak ele alan ha-berler sorunun odağını değiştirir.

ENSESTLE MÜCADELE

■ **ENSEST** olgularının tanısı, tedavisi, ihbarı ile yasal sürecin başlatılması çok önemli. Yasal süreç başlatılırken saldırı tekrar tekrar anlatılarak çocu-ğa yeni bir travma yaşatılmamalı, çocuğun güven-de olduğu duygusu hissettirilmeli.

■ Fiziksel ya da cinsel istismar açısından risk al-tında olduğu düşünülen ancak maddi bir bulgu ol-mayan; okul başarısı düşen, arkadaşlık ilişkileri zayıflayan, içine kapanan çocuklar dikkatle izlen-melidir.

■ Aileler çocuğu suçlayıcı bir dilden kaçınmalı, hızla kurum ya da hastanelerle iletişime geçilerek hekim desteği alınmalıdır.

■ Hekimin, yargının, psikoloğun, sosyal hizmet uzmanının ve bu alanda görevli diğer kurum çalı-şanlarının çocuğun üstün yararını gözetken bir yaklaşım sergilemesi hem saldırının ortaya çık-

masında hem de bir daha yaşanmamasında önemli rol oynamaktadır.

■ Rehber öğretmenlerin eğitimi; hukuk çalı-şanlarının farkındalığının artırılması, ruhsal değerlendirmelerin altında uzman kişiler tara-fından yapılması; sağlık kuruluşlarında çocuk sağlığı uzmanı, çocuk ruh sağlığı uzmanı, adli tıp uzmanı ve sosyal hizmet uzmanının birlikte çalıştığı çokdisiplinli merkezlerin oluşturulma-sı gerekir. Ancak böyle koruma şemsiyesi alt-ında çocuk kendisine izleyen uzmana gereksi-nim duyduğunda ulaşabilir, gerektiğinde okulda ona destek olacak kişilerle iş birliği kurularak çocuğa bü-tüncül bir destek sağlanabilir.

■ İstismarın önlenmesi konusunda bilimsel çalı-şmalar yürütülmesi ve eğitim verme gibi ama-çlarla üniversiteler bünyesinde uygulama ve ara-ştırma merkezleri kurulmalıdır.

Homofobi nedir?

Cihan ÇELİK / Ali CAN

Eş cinsellere ya da eş cinselliğe karşı duyulan korku, nefret, hoşnutsuzluk ve ayrımcılık: Homofobi. Eş cinsel korkusu olarak da çevrilebilir dilimize. Farklı cinsel yönelimleri ve kimlikleri bulunan insanlara yönelik korku ve nefret duyulması anlamında kullanılmakla birlikte, kişinin eş cinsel duygular hissedebilmesi durumunda yaşadığı korku olarak da karşımıza çıkar.

Homofobi kavramı ilk kez 1972'de Amerikalı Psikolog George Weinberg tarafından kullanılıyor. Weinberg, homofobiyi 'aynı' ve 'korku' kavramından yola çıkarak farklı cinsel yönelimleri olan insanlara karşı duyulan akıl dışı korku olarak açıklıyor.

Uzunca bir dönem psikiyatrlar ve çeşitli gruplar eş cinselliği cinsel yönelim sapması, psikopatolojik bir durum ya da sapkınlık gibi ifadelerle etiketledi.

Ancak 1973 yılında Amerikan Psikiyatri Birliği, Ruhsal Bozuklukların Tanı ve İstatistiksel El Kitabı'ndan eş cinselliğin bir ruhsal bozukluk olduğu kanısını kaldırdı.

2008-2016 yılları arasında işlenen nefret cinayetleriyle ilgili bir rapora göre Türkiye, Avrupa'da birinci, dünyada dokuzuncu sırada. Cinsel kimlikleri ya da cinsel yönelimleri nedeniyle ötekileştirilen LGBTİ+ bireyler hemen her alanda ayrımcılığa maruz kalıyor.

Dünya Sağlık Örgütü ise Uluslararası Hastalık Sınıflandırması ile eş cinselliği 1992 yılında sağlık sorunu olmaktan çıkardı. (KaosGL, 215) Türkiye'de de eş cinsellik ruhsal hastalık olarak tanımlanmıyor.

EŞ CİNSELLİK HAŞTALIK DEĞİL, CİNSEL YÖNELİM

Eş cinsellik bir hastalık ya da tercih değil, cinsel yönelimdir. Kısaca bahsederek, cinsel yönelim kavramı "kişinin doğumla tanınmış cinsiyet ifadesi ne olursa olsun, aynı ve/veya farklı cinsiyetteki kişilere karşı duygusal, romantik ve cinsel çekimini" ifade eder. Heteroseksüel, homoseksüel ve biseksüel gibi kavramlar cinsel yönelimi belirtir.

Kadınların erkeklere karşı ikincil konumda olduğu ataerkil düzen, toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyete dayalı her tür-

lü ilişkinin sadece karşı cinsiyetten bireyler arasında olabileceğini iddia eden heteronormatif kültür ise bunun aksini dayatır. Heteroseksizm, eş cinselliği doğaya aykırı cinsellik olarak tanımlar ve insan ilişkilerinin sadece kadın-erkek arasında olabileceğini savunur. Bunun dışındaki tüm duygusal ve cinsel ilişkinin hastalıklı olduğunu ileri sürer.

Heteroseksüelliğe nazaran daha az oranda olması, eş cinselliğe yönelik ayrımcılığın nedenlerinden biri. Eş cinsellik, cinsel gelişim süresince çoğunlukla ergenlikte birey tarafından fark edilir. Biyolojik ya da sosyal belirleyicileri ne olursa olsun, yönelim kişi tarafından ya da tedavi ile değiştirilebilir bir durum değildir. Bireyin tercihleri sonucunda oluşmaz. Yönelim, uluslararası ve ulusal hekim örgütlerince sağlıklı bir durum

olarak kabul edilmiş bile olsa, eş cinselliği kabul etmeyen toplumların birçoğu, LGBTİ+ (Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Trans, İnterseks+) bireylere verilen hakları görmezden gelip günümüzde LGBTİ+ bireyleri devamlı olarak ötekileştiriyor, öldürüyor.

Türkiye'nin en köklü LGBT hakları örgütü olan Kaos GL tarafından yayımlanan bir rapora göre, birçok ülkede eş cinsellik yasa dışı ve suç olarak kabul ediliyor. Birleşik Arap Emirlikleri, Yemen, Suudi Arabistan, Suriye, Sudan, Pakistan, Özbekistan, Nijerya, Mısır, Malezya, Lübnan, Libya, Kuveyt, Katar, Filistin, Fas gibi İslam Konferansı Örgütüne üye 23 ülkede idam, hapis, kırbaça cezalandırılıyor. Arnavutluk, Azerbaycan, Bosna Hersek, Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan da ise eş cinsellik yasalarda suç sayılmıyor. ►►

TÜRKİYE AVRUPA'DA EN ÇOK NEFRET CİNAYETİ İŞLENEN ÜLKE

2008-2016 yılları arasında işlenen nefret cinayetleriyle ilgili bir raporda, homofobinin yüksek olduğu Türkiye Avrupa'da birinci, dünyada dokuzuncu sırada yer alıyor. İtalya, İspanya, Britanya ve Fransa da bu raporda yer alıyor.

Dünya genelinde trans cinayetlerinin en çok yaşandığı ülke ise Brezilya. Brezilya'yı Meksika ve Amerika izliyor. Kolombiya, Venezuela, Honduras, Hindistan, Arjantin ve Filipinler de nefret cinayetlerinin yaşandığı ülkeler arasında.

2016 yılında ABD'nin Florida kentinde eş cinsellerin gittiği bir gay bara yönelik saldırı homofobinin korkunç yüzünü ortaya koyuyor. Tarihe Orlando Katliamı olarak geçen bu katliamda 50 kişi yaşamını yitirmiş, 53 kişi yaralanmıştı. O yıl düzenlenen Onur Yürüyüşü'ne 150 binin üzerinde insan katıldı ve bu katliama tepki gösterdi.

İHRAÇ, BASKI, TUTUKLAMA, TACİZ...

LGBTİ+ hareketi kamuya medyanın gücü ile 'sapkın-sapık-lut' kavmi olarak gösteriliyor. 1947-1950 yılları arasında ABD'de eş cinsellik şüphesinden dolayı 1700 federal iş başvurusu reddedildi, 4380 kişi ordudan ihraç edildi, 420 kişi de hükü-

met işlerinden atıldı. 1950-1960 yılları arasında FBI ve polis teşkilatlarında bilinen eş cinsellerin en çok uğradıkları yerler listelendi, arkadaşlarının evlerine baskınlar yapıldı. Eş cinsellere hizmet eden barlar mühürlendi ve tutuklanan müşteriler yerel gazetelerde hedef gösterildi.

Devletin eş cinselleri mahallelerden, parklardan, barlardan, yaşam alanlarından kovma uğraşı sürdü. Üniversitelerde eş cinsel olduğu düşünülen öğretmenlerin işlerine son verildi. LGBTİ+ bireyler fiziksel,

psikolojik ve cinsel tacize uğradı, tutuklandı ya da akıl hastanelerine kapatıldı.

Türkiye'de homofobiye karşı ayrımcılık, nefret söylemi ve nefret suçlarını düzenleyen bir yasa olmaması nedeniyle 'haksız tahrik' indirimleri, homofobik nefret suçlarında da ayrımcı bir şekilde uygulanıyor. Cinsel kimlikleri ya da cinsel yönelimleri nedeniyle ötekileştirilen LGBTİ+ bireyler ifade özgürlüğünden çalışma hayatına kadar pek çok alanda ayrımcılığa maruz kalıyor.

STONEWALL DİRENİŞİ VE ONUR YÜRÜYÜŞÜ

28 Haziran 1969 yılında New York'un Greenwich Willage bölgesindeki 'Stonewall Inn' adlı bir bara yapılan baskın, devletin LGBTİ+ bireylere şiddetini ortaya serdiği gibi, gay ve lezbiyenlerin sergiledikleri direniş bakımından da tarihe geçmiştir.

Stonewall, eş cinsellerin rahatlıkla eğlenebildikleri bir bardır ve rutin olarak polisler tarafından basılır. O gece, barın müşterileri baskı şiddet ve tacize karşı bardakiler baskına karşılık vererek direnmişlerdir. Sabaha kadar süren ve sonraki günlerde de bar çevresindeki sokaklarda devam eden direniş gay ve lezbiyenlerin Amerikan tarihinde kendilerine karşı sürekli bir şiddet takımı devlet güçlerine karşı ilk direnişidir.

Stonewall, LGBTİ+ hareketinde bütün dünyada tarihsel bir dönüm noktası olur. Stonewall Direnişinin yıldönümü dolayısıyla her yıl haziran ayının son haftası Onur Haftası olarak örgütleniyor ve Onur Yürüyüşü yapılıyor.

Kurbağayı yanlışlıkla mı öptük?

Evrım KIZGIN
Tuzla / İstanbul

Annemizden gördüklerimizi mi uyguluyoruz farkında olmadan? Mesela benim annem babama karşı çıkmazdı, bir iki dayak yemişliği de vardı ama gene de "Allah benim canımı ondan önce alsın" derdi. Arkadaş ne aşk bu?! Ama hepimiz biliyoruz ki kadınlarınki aşk filan değil yahu; biçarelik, yalnızlık ve öğrenilmiş kendi gücünü bil-meme, kendini tanımama ve eşitlik bilincinin olmaması. Hadi yedi göbek sü-laleyi tarayalım, o yedi göbeğin tüm kadınlarının mirası aynen bizim bilinçaltımıza yer etmiş. Ahh anam ah biraz tuttuğunu koparıp bize de örnek olaydın ya (sadece bu konuda, yoksa annem güzel yürekli bir insan...)

Peki nedir yahu yedi göbeğin bu kocalarla bitmeyen derdimiz?

Bir kendime bakıyorum, bir yedi göbeğe... Aklımda madde madde sıralıyo-

rum. Üstelik benim "fazladan" maddelerim de var ha yedi göbek kadınlarınkiyle kıyaslandığında... Neden dersiniz... Allah başka dert vermesin, benim koca bir de feminist ve solcu! Maddelerin fazlalığı bundan...

Madde 1 - Regl öncesi sendromu öküzlüğü: Şimdi aslında bu maddeyi azıcık kitap okuyan, iki dergi karıştıranın bilmesi lazım. Beklentim küçücük; ne olur biraz alttan al yahu! Ama yooookkk. Gariban olan o! Patronu da onu çok eziyor, ne yapsın, o da hıncını benden alacak tabii...

Madde 2 - Hem ev işçisi, hem fabrika işçisi (çoğaltın bu örnekleri) olarak eve geldiğinde yapılması şart olan ev işlerinin paylaşımı, daha doğrusu paylaşıl-maması: Tabii sözde eşitiz, her yerde ne kadar eşitlikçi olduğunun reklamı girila... Ama iş başa düşünce "Ne de olsa beyimiz bu işleri beceremez, hep daha önemli işleri vardır uğraşacak!"

Madde 3 - Çocukları büyütürken alınması gereken sorumlulukların payla-

şıl(ama)ması: Ama canım beyimiz geziyor ya çocukları, bir baba olarak çocuklarıyla ne kadar da ilgilendiğinin en "kamusal" reklamı! Üstelik zaten çok yoruluyor, hem zaten çocuğun yaşadığı her sıkıntıyı biz analar çözebiliriz ancak, çünkü Freud öyle demiş. Okumuş cahilin hali de derdi de bir başka...

Madde 4 - Eve giriş çıkışlarına karışmaz ama çocuk büyük olay: Neden? "Ama canım, çocuk sensiz uyumuyor ki? Onun gelişimi için senin yanında olan çok önemliğğğğ"...

Madde 5 - Zurnanın zırt dediği yer cin-sel-lik: "İnsanoğlu" çok eşli kardeş, ona var bize yok, hani varsa da çaktırma -Allasen bundan ne buldum da başkasını düşleyim ya da isteyim- Kapitalizm yemiş bitirmiş, aşk meşk yok, inanmayın öyle şeylere (burası gerçek), kadın milleti gündelik hikayesini yatağa devşirir, yalan yok bir ayın içinde bir hormon vakiti yeter de artar bile (öyle olmayaydı iyiy-di tabii...)

Neyse; saat iki olmuş, horultular

apartmanı inletmekte... Sabah yüzünü görmezsek iyi, yoksa yatağı boşlayan kadın, kocanın triplerine dayanmak zorunda, bunun sonu senin psikolojik problemlerine kadar dayanır. Neyse ki işe geç kalmış beyimiz.

Ah canımlar ah, ben artık "feminist" erkeklerden kaçır oldum.

Beni babam anlamamış, amca dayılar anlamamış, erkek kardeş, ağabey anlamamış feminist koca mı anlayacak! Ha bir de devlet baba var, onu hiç saymıyorum bile...

Kurbağayı yanlışlıkla mı öptük, yoksa hadi insan içine karışsın garip diye mi bilemedim ama boşanmak fikri de pek cazip gelmedi bana. Hani "feminist" ve "solcu" olunca beyimiz, belki de "Daha olmamış bu, biraz daha öpeyim" mi dedi nedir, çıkış yolunu bulalım derken kuyruğunu kovalayan kediye benzedik.

At sırtındaki Amazonları da çok tasvip etmiyorum, ne o öyle erkek çocuklarını öldürmek, daha iyi ok atmak için memenin birini kesmek filan...

Biri alternatif kamp mı dedi!

Arkadaşlarımdan, eşten, dosttan duyardım çadır alıp kamp yapma fikrini ama açıkçası çok da cesaret edemedim. Doğada yılanı var, akrebi var, oldum olası korkmuşumdur. Neyse ki kamp alanları ilaçlanırmış (bu durum ekolojik olarak kötü olsa da geçmişten gelen korkular var işte). Bir gün eşim Evrensel gazetesinde gençlik kampı yazısını okuyunca kızımıza "Kızım bak böyle bir tatil var ne dersin" diye sordu, kızımın da pek hoşuna gitti. Kamptan da çok verim almış, bu durum bizi de sevindirmişti.

Kızım kampı anlatınca hayallere daldım. Ne güzel olurdu böyle bir alternatif tatil diye düşünürken öğrendim ki meğer büyükler için de varmış. Bana, bilmediğim şeyleri öğreten, yalnız olmadığını hissettiren bir alan lazımdı ve kampa gitmeye karar verdim. Kamp zamanı geldi, çattı. O an Nazım Hikmet'in dizeleri geçti aklımdan; "Bugün beni ilk defa güneşe kardılar ve ben, ömrümde ilk defa gökyüzünün bu kadar benden uzak, bu kadar mavi, bu kadar geniş olduğuna şaşarak kımıldamadan durdum."

Kamp alanı da şiir gibiydi. Biz büyük şehirlilerin yüzü gülmez imiş meğer. Nasıl gülsün ki beton parmaklıklar içinde. Vallahi o an bütün abuk endişelerden sıyrıldım, ta ki kahvaltı menüsüne bakana kadar! Yumurta, peynir, zeytin, çay, ekmek (Bari bir bal, reçel olaydı). Tam yüzümü buruşturmayı düşünürken bal kavanozu uzatan güzel yüzler. Balımız da oldu reçelimiz de sonraki günlerde. En sevdiğim öğündür kahvaltı ama açık havada dostlarla varsın sadece peynir, zeytin olsun. Öğlen ve akşam yemekleri için de aynı şey söz konusu inanırım. O gün anladım asıl damak tadının huzur içinde paylaşmak olduğunu.

Bunca güzelliğin yanında tabii ki eksik yanlar da vardı: genel anlamda bir konfor, hepsini boşver sıcak su problemi. Bunun da

sebebi kamp yapanların sayısının alana göre fazla olmasıydı (Bu durumun da önümüzdeki kamplarda aşılacağına eminim)... Sevgili arkadaşımın benimle odasını paylaşma nezaketi ile bir daha çadırda kalacaksam şişme yatak getirmeyi unutmuyacağımı da anlamış oldum. Oldukça bilgilendirici etkinlikler de oldu. Evrensel yazarlarının katılımıyla ülke gündemi tartışıldı (Valla "Şu deniz olmasaydı" bile dedim çocuklar denize girmek isteyince). Çocuklar için boyama atölyeleri, resim, dans onlar da güzeldi. Çocukların ellerindeki telefonlardan bir haftacık olsa da kurtulmaları için daha fazla çocuk etkinliği talep ediyoruz sevgili kamp komitesi. Ha bir de gençler için beleş su bizim için beleş çay. Yoksa evden bir kavanoz çay getirip protesto edeceğim durumu.

Şaka bir yana küçük bir komüne az kaldı. Birbirimize biraz daha saygı duymak, biraz daha birbirimizi

ze kulak vermek, fikirlerini almak daha iyi hissettirecek bizleri. Biliyorum çok zor günlerden geçiyoruz, elbette bizdeki karşılığının olumsuz taraflarından biri de moral ve motivasyon eksikliği ama bütün bunları birlikte değiştirebileceğimizi de biliyoruz. Eşimin de dediği gibi "Daha fazla mizah!" Bize en gerekli olan şeylerden biri mizah sanırım. Bizim tek konforumuz bu olsa da yeterli.

Eksikliklere dair hissettiğimiz her ne varsa bunun için inisiyatif almak da bütün kamp katılımcılarının görevi, yok öyle armut piş ağzıma düş. Orası bizim bir haftalık özgürlük alanımız; daha iyiye, daha güzele, daha özgür yarınlara ulaşmak istediğimiziz.

Bir dahaki kampta buluşmak dileğiyle.

Zahide ÇERİKÇİ KİPER
Tuzla / İSTANBUL

Özgürlüğün, dayanışmanın, umudun kampı

Merhaba Ekmek ve Gül okurları;

Emek Yaz Kampından bahsetmek istiyorum size. Kampa 2012'de katılmak istemiş ama yoğunluk nedeniyle dönmek zorunda kalmıştık. 2013 ve 2014'te katılma fırsatımız oldu. 2013'teki ilk deneyimimi hiç unutmuyorum. Kimse birbirini incitmiyordu. Çocuklar özgürce, saatlerce anne babaları kaygılanmadan koşup oynuyor, yüzüyorlardı. Çünkü anne babalar oradaki herkesin en az kendileri kadar çocuklarını sahiplenip, koruyup kollayacağını biliyordu.

Bu yıl kampa giderken bu güzel günleri ve edindiğim yeni arkadaşlıkları aklımdan geçirdim. İnsanın dostlarıyla, arkadaşlarıyla vakit geçirmesi, tatil yapması, yeni arkadaşlıklar kurması, müthiş güzel bir duygu. Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra dost yüzlerindeki tebessümler bütün yorgunluğumuzu alıp götürdü. Bizden önce kampa ulaşanlar hummalı bir çalışma içerisinde hazırlıklar yaparken yeni gelenlere laf atmaktan, gülücükler saçmaktan da geri kalmıyordu.

Kamp denize sıfır küçük bir alandı. Çadırımıza gittiğimiz sokağa Cevahir Sokak diyorduk. Tam karşı-

mızdaki çadırda kalan 5 yaşlarındaki Cevo'dan alıyordu adını. Cevo, kampı çok seviyor ve kamptaki diğer çocuklar gibi çok eğleniyordu. Öyle ki annesi ve Ayşegül teyzesini kampın dışına çıktıkları zamanlarda "Çok uzaklaşmayalım kamptan" diye uyarıyordu.

Her anlamda dolu dolu geçen ve hepimizin biraz hayalini kurduğu ütöpik bir hafta yaşadık. Oldukça zor olan şu günlerde dost yüzler görmek, 10 Ekim'de kaybettiğimiz Dilan'ın annesiyle ağlamak, Soma işçisiyle yüreklenmek bize iyi geldi. Geceleri çadırların önünde bitmeyen sohbetler ettik, sanatçıların ve aramızda bulunan yeteneklerin türküleriyle coştuk, oynadık. Gece şezlonglarda, çok çocuklu ailelerin çocukları gibi yan yana dizilip gökyüzünde yıldızları seyrederek, dalgaların ninni sesiyle uykuya dalıp gecenin sabaha erişirken çektiği sancıyla üşüyüp güneşin doğuşuyla ısındık...

Kantinden bazen parasını vererek, bazen de aşırarak aldığımız sularla yaptığımız çaylara, kantin sorumlusu Mayda'nın "Siz galiba bir yerlerde çay yapıyorsunuz, ben de geleceğim" diyerek aşırılan suların farkında olduğunu ima etmesi, çay kahve içerken ya-

pılan sohbetlere dalgaların da eşlik etmesi paha biçilmezdi.

Duygu öğretmenle çocukların taş boyaması ve değişik materyallerle resim yapması, Özlem öğretmeni-mizin kadınlarla bir çember oluşturup, oyun tadında sorunlardan yola çıkıp çözüm üzerine konuşulması...

Son gecemizde kadınların yaktığı ateşin etrafında ettiğimiz danslar Afrika kabilelerinin danslarını andırıyordu.

Kamptan ayrılacağımız sabah son kez denize girip, denizin eşsiz maviliğinden sonsuz huzurundan biraz aldıktan sonra duş almak için gittiğimde, duş kabini-gördüğüm manzara beni çok duygulandırdı. Kabinin içinde renk renk açmış çiçekler gibi şampuan kutuları duruyordu. Önce anlam veremedim. Sonra biz buradan ayrıldığımızda gelecek olan gençler geldi aklıma ve bu inceliğe içim sevinç ve övünçle dolarak gülümsedim.

Bir dahaki kampta daha kalabalık olarak buluşmak umuduyla sevgiyle kalm...

Hatice MEYDAN
ANKARA

Asla değersiz değiliz!

Ben Tuzla'da bir metal fabrikasında çalışıyorum. Bayramdan önceki hafta fabrikada yaşanan bir olayı anlatarak başlamak istiyorum. Benim çalıştığım fabrika oldukça büyük. Çalıştığı yerler Türkiye'de şimdilerde milli gururumuz olarak anılan Aselsan'dan, üçüncü havalimanına kadar uzanıyor. Hatta öyle büyüyor ki, patron başka ülkelere de fabrika açmayı ihmal etmiyor...

Tatile bir gün kalması bir yandan iyi ama diğer yandan zaten yoğun ve sıkıcı olan işi daha da çekilmez yapıyordu. O gün cuma olduğu için tüm kadın işçiler aynı vakitlerde yemeğe çıkıyorduk. Sıradayken benden daha genç bir kadın arkadaşın ağladığını fark ettim. Yemek alıp oturduk, ağlamaya devam ediyordu. İsrarla sormamıza rağmen bir şey demedi. Kendi bölüm arkadaşları da "Bir şey olmadı, işle ilgili" deyip geçiştirdi. Ağlayan arkadaşımız o kadar çalışmasına ve aç olmasına rağmen ağlamaktan yemek yiyemiyordu. Sonunda, "Benimle nasıl böyle konuşur? Buna hakkı yok!" diye patladı. Ağlamaya devam ediyordu.

Meğer, yemek zili çalınca makineyi kapatıp yemekhaneye gelmeye hazırlanırken bölüm mühendisi "Nereye gidiyorsun, iş var" diye çıkmış, arkadaşımız da zilin çaldığını, molası olduğunu ve acıktığını söylemesine rağmen mühendis "Sana sevkıyat var diyorum ne yemeği, gidemezsin LAN!" diye kabalarmış.

Arkadaşımız yemeğini yiyemeden masadan kalktı ve bir saat boyunca ağladı. Ben kimsenin böyle konuşmaya hakkı olmadığını, kimseye böyle davranamayacağını ısrarla anlattım ve sendika ile konuşmasını söyledim. Ben de, o da ayrı ayrı sendikayla konuştuk, etkili olmuş sanırım, çünkü mühendisle konuşmuşlar ve arkadaşımızdan özür dilemiş. Ama bu ilk değilmiş. Daha önce de o mühendis benzer davranışlarda bulunup işçilerle çirkin bir şekilde konuşuyormuş.

Bizim çalıştığımız yerde kesinlikle amirlerin, mühendislerin biz işçilere özellikle kadın işçilere saygısı yok. Eğer yönetime, mühendislere yakalılık yapıp, işçi arkadaşlarımızın konuştuğunu, ne yapıp ne ettiğini muhbirlik yapıp anlatırsanız bir parça 'göstermelik' iyi davranabilirler.

Başka bölümlerde de benzer birçok örnek var. Hasta mısınız, canınız mı sıkkin, izin mi istiyorsunuz, bunların hiç önemi yok, olamaz da. İş, sevkıyat, malzemeler daha önemli. Peki gerçekten böyle mi olmalı?

O malzemeler biz olmadan çıkmaz, o sevkıyat biz olmadan gitmez, o mühendisler veya amirler sadece konularını gereği değil, erkek oldukları için de bizimle böyle kaba ve çirkin bir şekilde konuşabiliyorlar. Evde eşinin, babanın, erkek kardeşinin baskısı, sokakta polis, onlara emir veren erkek bakanın tavrı, bugün, tacizin, şiddetin, tecavüzün giderek artması ve meşrulaşması hepsi aynı yerden besleniyor.

Ama biliyorum ki, asla yalnız değiliz. Cumartesi Anneleri 700 haftadır her türlü baskıya, şiddete, hakarete karşı nasıl ellerini birleştirmekten vazgeçmediyse, nasıl ki artık bir kız kardeşimizin, bir çocuğun canı yandığında veya aramızdan vahşice ayırdıklarında sesimiz daha gür, daha kalabalık, daha kararlı çıkıyorsa işyerlerimizdeki bu dil, bu üslup, bu çirkinlik de değişir, değişmeli, değişecek...

Tuzla / İSTANBUL

Çocuklarının elini bırakamayan anneler yarattılar

Günümüzde iyice çoğalan çocuk istismarı vakaları artık hepimizin canına tak etmiş durumda. Hepimizin çocukları, canımız ciğerimiz... İstismar da ne demek, nasıl bir şey o! Kim müsaade edebilir ki? Hangi anne baba kendi çocuğuyla istismar kelimesini bir cümlede, yan yana kullanabilir, kullanmak isteyebilir! Kime güveneceğiz! En zor, en acil bir zamanda kime "Ya iki dakika oğluma-kızıma bakar mısın" diyebileceğiz? "Benim çocuğum erkek bir şey olmaz, güvende" veya "Çocuğum amcasıyla, halasıyla, dayısıyla güvende" diyebileceğimiz bir ortam ne yazık ki yok artık.

Öyle bir devirdeyiz ki ben çocuk büyütme korkuyorum. Çocuğumun elini bırakamıyorum, bir saniye arkamı dönemiyorum. Yaşadığımız psikolojik baskıdır, korkunun en dibidir artık.

"Bir kereden bir şey olmaz" diyenler yüzünden bu iğrençliğin ce-

zası yok, bir bedeli yok nasılsa diye düşünüyorlar. Tabii ki cezalarla ödenmeyecek bir suç bu, fakat caydırıcılığı olabilirdi. Ama bizim insanımız idamı istiyor! Neden? Çünkü sadece çocuğunu değil kendini de güvende hissetmiyor. Asansöre tek başına binemiyor, otobüste tek kalamıyor, istediği gibi giyinemiyor. Çünkü korkuyor, çünkü her gün televizyonda asansörde, otobüste, sokakta tacize ve daha kötüsüne rastlayan insanların haberlerini duyuyor. Herkes "Ya benim de çocuğumun başına gelirse ya benim de başıma gelirse" diye endişeli. Çözümü idamda görüyor, idamı istiyor. Oysa ki idamla başlayacak zaten her şey... Üstelik kendimiz istemiş olacağız. "Siz istediniz biz de yaptık" diyecekler, suçu üzerlerinden atacaklar...

Ebru DEMİR
ANKARA

Sorunlarla başa çıkmayı öğrendiğimiz atölye: Kadın Çalışmaları Atölyesi

Bu yıl 16.sı düzenlenen Gençlik Yaz Kampı, 10-17 Ağustos tarihleri arasında Kuşadası'nda gerçekleşti. Bir hafta boyunca 600'ün üzerinde gencin atölye, panel ve toplantılarda edebiyattan evrime, sinemadan ülke gündemine canlı tartışmalar sürdürdüğü kampta, bir de 50'nin üzerinde katılımcısıyla Kadın Çalışmaları Atölyesi bulunuyordu. Her sabah güne kadınların seslerinden ezgilerle başlayan, atölye saatinin ardından katılımcılarının bir sonraki günün okumalarına harıl harıl çalıştığı ve kapanış gecesinde de katılımcılarının hazırladıkları şarkılı-danslı sürprizle damgasını vuran Kadın Çalışmaları Atölyesinden arda kalanları, katılımcıları anlatıyor...

Hatice Güney (18) /Ankara: Benim ilk

kampımdı ve Kadın Çalışmaları Atölyesine kadınların sorunlarını bulduğum alanlarda anlatma ve kadının farklı toplumlardaki farklı konularını öğrenme amacıyla katıldım. Atölyeye katıldığım süre boyunca, kadının ilkel komünal toplumdaki erkekle eşit konumunu, sonra üretimdeki rollerinin değişimiyle konularının değişimini öğrendim. 2.

Dünya Savaşı ve savaştan sonra neler olduğunu, bunların kadınları nasıl etkilediğini ve kadın hareketinde yeni akımların ortaya çıkışını derinlemesine tartıştığımız bir atölye oldu. Çok verimliydi, öğrendiklerimi arkadaşlarıma anlatacağım için çok mutluyum.

Ece Tüfekçi (16) /Ankara: Kadın Çalışmaları Atölyesine katıldım çünkü kadın sorununun çözüm yollarını bulmak ve sonrasında okuluma da bir atölye yürütmek istiyordum. Atölye düşündüğümde daha verimli geçti. Kadının ikincil konumunun tarihsel kökenine kadar pek çok bilgi edindim. Atölyeye erkeklerin de katılması beni mutlu etti. Kampın

son günü 6 gün boyunca işlediğimiz konulardan oluşan bir tabu oyunu ile kapanış yaptık. Hem çok eğlenceli hem de çok verimli bir atölye geçirdik.

Zehranaz Kadayıfçı (15) /Hatay: Kadın Çalışmaları Atölyesini tercih etmemin sebebi ülkemizde kadınların her zaman ikinci planda oluşu ve haklarının ihlal edilmesinin beni rahatsız etmesiydi. Atölyede kadının asırlar öncesindeki konumu, başkaldırıları, çalışma hayatında yaşadığı sorunlar gibi birçok bilgi edindim. Atölye bana çok şey kattı, çok bilinçlendim.

Seren Elataş (24) /Adana: Atölyede bir haftada kendimizden süreklili bir parça bulduk. Yıllardır süren kadına yönelik tutumların temelinde ne olduğu ve sorunun nasıl çözüleceğini tartıştık. Kadın hareketinin tarihçesini öğrenerek yaşamımızın her alanına yansıtacağımız deneyimler edindik. Yeri geldi güldük-eğlendik, yeri geldi sorunlara kafa yorduk. Sadece sorunlarımızı söyledik, dinledik, değil bu sorunlarla nasıl başa çıkacağımızı öğrendiğimiz bir atölye oldu.

Ömrüm Deniz Taş (16) /Mersin: Atölyenin konuları ilgi çekiciydi. Buraya gelene kadar kadının tarihteki konumuna ilişkin araştırma yapmak hiç aklıma gelmemişti. Sosyalist bir ailede büyüdüğüm için kadın-erkek eşitsizliğine dair bir deneyimim olmamıştı. Atölyede bu konuda hiç bilgim olmadığını fark edip dikkatle dinledim. Detaylı ve güzel bir bilgi kaynağıydı benim için. Konular uzun ve zaman kısıtlı olduğundan bazı bilgiler ve terimler hızlı geçildi. Bu nedenle bazı konular havada kaldı ama bana gerçekten önemli şeyler kattı. Kesinlikle gelecek sene de katılmayı düşünüyorum. Bu yıl benim için bir alt yapı oldu.

İrlanda'dan Latin Amerika'ya kürtaj mücadelesi

Beste İrem KÖSE

Dünyanın birçok ülkesinden kadınlar, kürtaj yasaları yüzünden hayati risklerle karşı karşıya. Oysa çalışmalar, kürtajın yasaklanmasının kürtaj oranlarını azaltmadığını ortaya koyuyor. Bu yüzden de kürtajı yasaklayanlar aslında kadınların kürtaj olup olmayacağını ötesinde nerede, hangi koşullar altında olabileceklerine karar vermiş oluyorlar. Kürtaja erişim ne kadar kısıtlanırsa, o kadar tehlikeli hale geliyor. Dolayısıyla bu da sınıfsal bir mesele olarak karşımıza çıkıyor. Yoksul kesimden kadınların canı, 'merdiven altı' denilen güvensiz yöntemlerle tehlikeye giriyor. Hâl buyken, dünyanın dört bir yanından kürtajın yasallaştırılması talepleri yükseliyor.

İRLANDA'DAKİ TARİHİ KAZANIM

İrlandalı kadınlar, anayasadaki katı kürtaj yasasının geri çekilmesi için Mayıs ayında gidilen referandumdan, yüzde 66 'Evet' oyu alarak zaferle ayrılmıştı. Sözü geçen yasa, 1983 yılında anasayaya eklenen 8. maddedir. Bu hüküm, "doğmamış çocuğun yaşama hakkının devlet tarafından güvence altında olduğunu" belirtilirken, annenin hayatının tehlikeye girdiği çok özel durumlar haricinde, ne koşulda olursa olsun kürtajı yasaklamaktaydı. Bu madde anayasaya Katolik bir azınlığın yürüttüğü bir kampanyanın sonucu olarak eklenmişti. Kampanyanın amacı, Avrupa'da 70'ler ve 80'ler boyunca süren özgürlük hareketinin İrlanda'ya sıçramasını engellemek ve Katolik temelli yönetimi koruma isteğiydi. Ancak 8. madde, ülke çapında ses getiren trajik ölümlere sebep oldukça, kürtaj yasağına olan kamuoyu desteği azaldı. İlk önce devlet tarafından küçük çaplı tavizler verildi; örneğin, kürtaj nedeniyle yurt dışına yolculuk yapmak yasallaştı. Ancak bu 'çözüm', sınıfsal farklılıkları görmezden gelmekteydi. Yolculuk yapacak maddi gücü olmayanlar, hap kullanarak çocuk düşürme yöntemini tercih etmek durumunda kalıyordu ki yakalanmaları durumunda 14 yıl hapis

cezası almaları riski vardı.

2014 yılında, kürtajına izin verilmeyen genç bir göçmen kadının açlık grevine başlamasının da etkisiyle, 8. maddenin geri çekilmesi için genç jenerasyonun başını çektiği bir hareket başladı. Bu mücadelenin referandumda getirdiği zafer, kadın hakları için tarihi bir kazanım olarak yorumlandı ve nitekim dünya çapında zincirleme bir etki yarattı.

33 ÜLKEDEN SADECE 4'ÜNDE...

İrlanda'daki mücadele ve referandum, kimi dünyanın en katı kürtaj yasalarına sahip Latin Amerika ve Karayip ülkelerine de umut verdi. Latin Amerika ve Karayipler'deki 33 ülkeden yalnızca Küba, Uruguay, Guyana ve Mexico City'de kürtaj kadının tercihine bırakılmış durumda. Orta Amerika'nın neredeyse bütün ülkelerinde (Nikaragua, Honduras, El Salvador, Dominik Cumhuriyeti...) kürtaj şartsız olarak yasakken, geri kalan ülkelerde yalnızca belirli şartlar altında kürtaj hakkı tanınıyor.

Genel olarak koşulan şartlar ise

hamileliğin
tecavüz
sonucu
olma-

si, annenin hayati risk taşıması ve bebeğin fetüs dışında yaşama şansı olmaması. Brezilya ve Şili'de de kürtaja şartlı olarak izin verilmeye başlanırken, Arjantin bu ağustos ayında halihazırda şartlı olan kürtaj yasağını tümüyle kaldırma yolunu denedi. Bu da bütün ülkenin uzun bir süre boyunca kürtaj meselesinin asıl gözden kaçan noktasını, yani kadının kendi bedeni üzerindeki tercihini konuşmaya itti.

ÖLMEMEK İÇİN YASAL KÜRTAJ!

Arjantin'de ilk olarak 1992 yılında feminist bir avukat tarafından yasa tasarısı haline getirilen kürtajın yasallaştırılması talebi, 2003 yılında Kürtaj Hakları İçin Ulusal Kampanya'nın başlatılmasıyla birlikte 500'den fazla örgütün ortak talebi haline geldi. Bu kampanyanın sloganı ise "Karar vermek için cinsellik eğitimi, kürtaj yaptırmamak için doğum kontrol hapları, ölmek için yasal kürtaj!" idi. On yıllar süren bu mücadele, Ulusal Kongre geçtiğimiz mart ayında kürtajın yasallaştırılması için verilen yasa tasarısını gözden geçirmeye

başladı. Çeşitli kadın gruplarının "Güvenli, yasal ve ücretsiz kürtaj erişimi" talebi altında birleşmeleriyle, o ana dek tabu olan kürtaj hakkı ülke gündemine taşındı. Yasal kürtajı savunanlar, televizyonda gündüz programlarına konuk olup merdiven altı kürtajın taşıdığı risklerden bahsetmeye başladı. Böylece sınıf farkı nedeniyle yaşanan eşitsizlikler de masaya yatırıldı; zengin bir kadın güvenli bir yöntemle kürtaj olabılırken yoksul kadının hayatının niçin tehlikeye atıldığı sorgulanır oldu.

SADECE ENTELEKTÜELLERİN GÜNDEMİ DEĞİL

Yasa tasarısı, ağustos ayında kongrede oylamaya sunuldu ve 38'e 31 oy gibi az bir farkla reddedildi. Bu sonucun ardında Katolik Kilisesi yöneticilerinin hükümetle olan yoğun lobi faaliyetleri ve hükümetin kendisine sadık muhafazakar seçmeni kaybetme çekincesi olduğu değerlendirildi. Ancak hükümet nezdinde verilen bu karar, kürtaj mücadelesinin kazanımlarını silip atacak güçte değil. Nitekim, Arjantinli aktivistler arasında kürtaj hakkının er ya da geç elde edileceği, kürtajın temel bir mesele haline gelmesiyle halihazırda önemli bir kazanım elde edildiği görüşü hakim.

Antropolog Debora Diniz'e göre Arjantin'deki kürtaj tartışması, genç kadınların örgütlenmesini ve neredeyse kazandıklarına dair bir toplumsal hafızanın bilinçlerine yerleşmesini sağlamış; kürtaj artık entelektüellerin gündemi olmaktan çıkarak annelerin, kız kardeşlerin meselesi oldu.

Dünyanın dört bir yanından kadınlar, kendi bedenleri ve gelecekleri üzerine kendi sözlerini söylemeye devam ettikçe, kadın mücadelesi yeni zaferlerle sonuçlanacaktır. Başta kürtajın yasallaştırılmasına karşı olan Arjantinli Senatör De Kirchner'in sarf ettiği şu cümle, kadın hareketinin gücünü kanıtlar nitelikte: "Kararımı değiştirenler, sokaklara dökülen on binlerce genç kadın oldu."

